

1. WSTĘP

1.1. FORMALNO-PRAWNE PODSTAWY WYKONANIA OPRACOWANIA

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerzno” (zwany dalej „Programem”) został sporządzony jako realizacja ustaleń ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku „Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. nr 62 poz. 627), która w artykułach 17 i 18 wprowadza obowiązek opracowania programów na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

1.2. MERYTORYCZNE PODSTAWY WYKONANIA OPRACOWANIA

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerzno opracowany został zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku „Prawo Ochrony Środowiska” (Dz. U. Nr 62 poz. 627), czyli zgodnie z przepisami nowego prawa o ochronie środowiska, a w szczególności:

„Art. 14.

1. Polityka ekologiczna państwa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- 1) cele ekologiczne,
- 2) priorytety ekologiczne,
- 3) rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- 4) środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

2. Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

Art. 17.

1. Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14.

2. Projekty programów ochrony środowiska są opiniowane odpowiednio przez organ wykonawczy jednostki wyższego szczebla lub ministra właściwego do spraw środowiska.

3. W miastach, w których funkcje organów powiatu sprawują organy gminy, program ochrony środowiska obejmuje działania powiatu i gminy.

Art. 18.

1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy.

2. Z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.”

Ponadto Program oparty został o „Strategię zrównoważonego rozwoju Polski do 2025 roku”, „Politykę ekologiczną państwa” na lata 2002-2006, „II Politykę ekologiczną państwa” oraz sporządzony do niej „Program wykonawczy”, „Program ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego”, a także „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kamieńskiego”.

Ponadto do opracowania „Programu” wykorzystano następujące materiały:

- II Polityka Ekologiczna Państwa, RM, Warszawa, czerwiec 2000, www.mos.gov.pl,
- Indeks aktów prawnych związanych z ochroną środowiska w Polsce, Instytut Ochrony Środowiska, www.ios.edu.pl,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terytorium Polski, RM, Warszawa, 1999,
- Założenia polityki transportowej państwa na lata 2000-2015, PSM S.C, Warszawa, 1999, www.psm.pl,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego, RBGPWZ, Szczecin, październik 2002, www.rbgp.pl,
- Raport o Stanie Środowiska w Województwie Zachodniopomorskim w 2001 roku, WIOŚ, Szczecin 2002, www.wios.szczecin.pl,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego, RBGPWZ, Szczecin, czerwiec 2002, www.rbgp.pl,
- Strategia Rozwoju Gospodarczego Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015, Szczecin 2000, www.rbgp.pl,
- Strategia rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich województwa zachodniopomorskiego w latach 2002-2015, RCDRRiOW Barzkowice, ODR Koszalin, Koszalin 2002,
- Koncepcja międzynarodowych tras rowerowych w województwie zachodniopomorskim, Szczecin, listopad 2002,
- Przez edukację do zrównoważonego rozwoju, Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej, MŚ, Warszawa, 2001,
- Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, MŚ, Warszawa, grudzień 2002,
- Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego, Urząd Statystyczny w Szczecinie, grudzień 2002 r.,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świerzno, Pracownia Projektowa T. Brejda, Stargard Szczeciński 2002,
- Waloryzacja przyrodnicza gminy Świerzno, BKP Szczecin, 2001,
- Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2004-2006, Świerzno 2004,
- Plan gospodarki odpadami dla Celowego Związku Gmin CZG R-XXI z siedzibą w Nowogardzie, Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Gorzowie Wielkopolskim, Nowogard, grudzień 2003,
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kamieńskiego, NFOŚ-ZTUK, Szczecin 2004,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Kamieńskiego, NFOŚ-ZTUK, Szczecin 2004,
- Materiały promocyjne i informacyjne gminy,
- Informacja o gminie www.swierzno.pl

1.3. SPOSÓB I ZAKRES UWZGLĘDNIANIA POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA NA SZCZEBLU LOKALNYM I REGIONALNYM

Struktura wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska powinna nawiązywać do struktury „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, a więc powinna zawierać co najmniej następujące rozdziały:

- **racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych** (zmniejszanie materiałochłonności, energochłonności i wodochłonności gospodarki, ochrona gleb, racjonalna eksploatacja lasów, ochrona zasobów kopalin),
- **poprawa jakości środowiska** (ochrona wód, ochrona powietrza, gospodarowanie odpadami, hałas, pola elektromagnetyczne, bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne, poważne awarie, ochrona przyrody i bioróżnorodności),
- **narzędzia i instrumenty realizacji programu** (wzmocnienie instytucjonalne, ramy prawa – w zakresie prawa lokalnego i decyzji organów samorządowych, planowanie przestrzenne, powiązania formalne i merytoryczne z analogicznym programem niższego i wyższego szczebla administracyjnego w celu zapewnienia regionalnej spójności programów, mechanizmy finansowania ochrony środowiska, dostęp do informacji i udział społeczeństwa),
- **współpraca przygraniczna** (dla województw, powiatów i gmin przygranicznych),
- **harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu** (terminy realizacji, wielkość nakładów i źródła finansowania, jednostki odpowiedzialne za ich wykonanie),
- **kontrola realizacji programu** (procedury kontroli, mierniki realizacji programu, procedury weryfikacji programu).

Powyższa struktura ma charakter ramowy i może być modyfikowana w zależności od warunków lokalnych. Ponadto jest oczywiste, że programy wojewódzkie powinny być obszerniejsze niż powiatowe i gminne, natomiast ich szczegółowość powinna być adekwatna do kompetencji organów szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego.

Program ochrony środowiska dla Gminy Świerżno powinien składać się z następujących części:

- **zadań własnych** (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy),
- **zadań koordynowanych** (pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim, bądź centralnym).

Zadania własne powinny być w programie ujęte z pełnym zakresem informacji niezbędnej do kontroli ich realizacji (opis przedsięwzięcia, terminy realizacji, instytucja odpowiedzialna, koszty, źródła finansowania). Zadania koordynowane powinny być w programie ujęte z takim stopniem szczegółowości, jaki jest dostępny na terenie gminy.

Jest rzeczą niezbędną, aby do prac nad programem ochrony środowiska były włączone wszystkie właściwe ze względu na zasięg swojej działalności instytucje, związane z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym oraz przedsiębiorstwa oddziałujące na środowisko, a także przedstawiciele społeczeństwa. W tym ostatnim przypadku rozumie się, że są to organy samorządu terytorialnego, samorządu gospodarczego i ekologiczne organizacje pozarządowe, działające na terenie gminy.

Program ochrony środowiska powinien być skoordynowany z:

- miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- lokalnymi planami rozwoju infrastruktury (jeśli są): mieszkalnictwa, transportu, zaopatrzenia w wodę, zaopatrzenia w energię, itd.,
- planem gospodarki odpadami, sporządzonym zgodnie z ustawą o odpadach,
- obejmującym teren gminy programem ochrony powietrza, programem ochrony środowiska przed hałasem i programem ochrony wód, jeśli takie programy (dla obszarów obejmujących teren gminy) zostały lub zostaną opracowane w związku z wymaganiami wynikającymi z ustawy Prawo ochrony środowiska (zgodnie z tą ustawą naprawcze programy ochrony powietrza opracowuje się dla obszarów, gdzie zostaną stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu, natomiast programy ochrony wód – dla wchodzących w skład dorzeczy obszarów, na których nie są osiągnięte wymagane poziomy jakości wód).

1.4. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świeržno sporządza się, podobnie jak politykę ekologiczną państwa **na okres 4 lat (2005-2008)**.

Ponadto w Programie zasygnalizowano działania długofalowe w perspektywie do roku 2015.

Program Ochrony Środowiska określa cele ekologiczne, priorytety, harmonogram działań proekologicznych oraz źródła finansowania niezbędne do osiągnięcia postawionych celów.

Celem niniejszego opracowania jest stworzenie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świeržno, którego realizacja doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, do efektywnego zarządzania środowiskiem oraz zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa Unii Europejskiej.

Program Ochrony Środowiska określa politykę środowiskową, ustala cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskowego, odnoszące się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów.

Przy tworzeniu Programu przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia w pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyspieszającego

rozwiązywanie zagadnień techniczno-ekonomicznych, związanych z przyszłymi projektami.

Ponadto celami Programu Ochrony Środowiska są:

- rozpoznanie stanu istniejącego i przedstawienie propozycji zadań niezbędnych do kompleksowego rozwiązania problemów ochrony środowiska (zadania te w większości stanowią zadania własne),
- wyznaczenie hierarchii ważności poszczególnych inwestycji (ustalenie priorytetów),
- przedstawienie rozwiązań technicznych, analiz ekonomicznych, formalno-prawnych dla proponowanych działań proekologicznych,
- wyznaczenie optymalnych harmonogramów realizacji całości zamierzeń inwestycyjnych ze wskazaniem źródeł finansowania.

Program wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego z roku na rok ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla Program Ochrony Środowiska, a dowodów jego osiągania dostarcza ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (według nowej ustawy co 2 lata).

1.5. POLITYKA, CELE I ZADANIA W DZIEDZINIE OCHRONY ŚRODOWISKA

1.5.1. POLITYKA, CELE I ZADANIA POWIATOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

W Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Kamieńskiego określone zostały priorytetowe cele, które będą osiągnięte poprzez realizację określonych w powyższym dokumencie zadań.

Cele te wynikają z wytycznych, określonych w II polityce ekologicznej państwa oraz w Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego.

➤ Cele priorytetowe programu powiatowego:

Cel 1. „Gorące punkty” – minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko w skali powiatu, działania realizujące ten cel obejmują zarówno ochronę powietrza, powierzchni ziemi, zasobów wodnych.

Cel 2. Gospodarka wodna - zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów w zlewniach oraz ochrona przed powodzią.

Cel 3. Gospodarka odpadami - zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystania i unieszkodliwiania.

- Cel 4. Poprawa jakości środowiska** (powietrze, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne) - zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową, zminimalizowanie uciążliwego hałasu i ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.
- Cel 5. Racjonalizacja użytkowania surowców** - racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów wraz ze wzrostem udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych.
- Cel 6. Ochrona powierzchni ziemi i ochrona wybrzeża** - ochrona przed degradacją, rekultywacja terenów zdegradowanych.
- Cel 7. Racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych** - zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności oraz rozwoju zasobów leśnych.
- Cel 8. Przeciwdziałanie poważnym awariom** - ochrona przed poważnymi awariami oraz sprostanie nowym wyzwaniom, czyli zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.
- Cel 9. Zwiększenie świadomości społecznej** - edukacja ekologiczna.
- Cel 10. Monitoring środowiska** - zbudowanie systemu monitoringu i oceny środowiska, dostosowanego do wymagań i standardów UE.

Powyższe cele są obligatoryjne dla Gminy Świerzno.

➤ **Limity racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska**

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kamieńskiego”, w oparciu o wytyczne polityki ekologicznej państwa oraz Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego, **określa limity**, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska.

Gmina Świerzno przyjęła wspomniane limity jako poziom wielkości w swoim obszarze działania.

Zapisy dotyczące tych limitów brzmią:

Zasoby wodne

Limit gminny, podobnie jak powiatowy szacuje się na wielkość 20% w zakresie zmniejszenia wodochłonności w produkcji. Jest to podyktowane średniooszczędnymi technologiami stosowanymi w produkcji i w najbliższym czasie, czyli do 2010 roku, nie przewiduje się nagłego zmniejszenia zużycia produkcji.

Materiałochłonność

W gminie Świerzno wskaźnik zmniejszenia materiałochłonności zakłada się na poziomie 30%. Jest to związane z restrukturyzacją parku maszynowego i zmianami w asortymentach produkcji, które to czynniki systematycznie się zmieniają na korzyść środowiska.

Energia

Na poziomie gminy zakłada się zmniejszenie zużycia energii elektrycznej o 25%. Jest to podyktowane wprowadzeniem nowych rozwiązań technologicznych o znacznie mniejszym zużyciu energii. Przedsiębiorstwa energetyczne zobowiązane są do zwiększenia udziału ilości energii elektrycznej, wytworzonej w źródłach niekonwencjonalnych i odnawialnych do 7,5% w 2010 r. w wykonanej całkowitej rocznej sprzedaży energii elektrycznej (Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15.12.2000 r. w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz zakresu tego obowiązku - Dz. Ust. Nr 122).

Odpady przemysłowe

Zakłada się zwiększenie wykorzystania odpadów przemysłowych do celów gospodarczych do 30%.

Surowce wtórne

Zakłada się, że do końca 2008 - 100% mieszkańców gminy, objętych zostanie zorganizowanym systemem odbioru odpadów komunalnych; przy czym limity gminne zakładają następujący odzysk: 60% dla szkła, 55% dla papieru i kartonu, 50% dla metalu, 20% dla tworzyw sztucznych (tylko recykling mechaniczny i chemiczny), 50-60% odpadów ulegających biodegradacji, 50-60% odpadów opakowaniowych.

Ładunki zanieczyszczeń do wód

Zakłada się, że ładunki zanieczyszczeń do wód będą musiały spełniać wymogi Unii Europejskiej w tym zakresie.

Emisja substancji do powietrza

Na poziomie gminy przyjęto ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 30%, tlenków azotu o 20%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu z roku 1990.

Poziom zanieczyszczeń powietrza ze źródeł komunikacyjnych będzie również malał, przy założeniu udroźnienia sieci komunikacyjnej oraz wsparcia działań na rzecz rozwoju transportu publicznego.

1.5.2. POLITYKA, CELE I ZADANIA W DZIEDZINIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY ŚWIERZNO

Podstawowe cele polityki ekologicznej gminy wynikają z Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kamieńskiego. Cele pośrednie wynikają z innych opracowań szczegółowych, takich jak Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, waloryzacja przyrodnicza gminy oraz innych opracowań szczegółowych.

➤ CELE I ZADANIA DO REALIZACJI
W RAMACH PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
GMINY ŚWIERZNO,
WYNIKAJĄCE
Z PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA POWIATU KAMIENSKIEGO

Cel 1. Gorące punkty

- Likwidacja lub modernizacja instalacji nie spełniających wymagań ochrony środowiska.

Cel 2. Gospodarka wodna

- Opracowanie bilansów wodno-gospodarczych wraz z uwzględnieniem zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych i podziemnych (prawostronna zlewnia rzeki Dziwny).
- Realizacja programu oczyszczania ścieków z zakładów produkcyjnych używających w procesie produkcji substancji niebezpiecznych – modernizacja i budowa oczyszczalni ścieków przemysłowych wraz z systemem kanalizacji.
- Modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych oraz budowa systemu sieci kanalizacyjnej na terenie gminy.
- Poprawa jakości wody pitnej – modernizacja istniejących stacji uzdatniania wody i budowa nowych.

Cel 3. Gospodarka odpadami

- Realizacja Planu Gospodarki Odpadami dla CZG R XXI .

Cel 4. Poprawa jakości środowiska (powietrze, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne)

- Utworzenie bazy danych o emisji zanieczyszczeń do powietrza - inwentaryzacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza.
- Ograniczenie emisji hałasu do środowiska – współpraca ze starostwem w trakcie opracowywania programów ograniczenia lub wyeliminowania emisji hałasu do środowiska oraz ochrony przed hałasem.
- Ocena zagrożenia - Inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.

Cel 5. Racjonalizacja użytkowania surowców

- Ochrona złóż kopalin przed trwałym zainwestowaniem i zalesianiem oraz niekontrolowaną eksploatacją (Weryfikacja stanu zagospodarowania złóż kopalin).
- Zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż.
- Opracowanie programu rozwoju energetyki, opartej o surowce odnawialne.

Cel 6. Ochrona powierzchni ziemi i ochrona wybrzeża

- Rekultywacja gleb zdegradowanych – inwentaryzacja degradacji gleb oraz opracowanie programu rekultywacji, w tym inwentaryzacja degradacji gleb oraz opracowanie programu rekultywacji gleb.
- Ochrona gleb przed erozją (Program zalesień dla gleb erodowanych).
- Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i aktualnie eksploatowanych w granicach ich oddziaływania z uwzględnieniem zasady ochrony i racjonalnego użytkowania różnorodności biologicznej.

Cel 7. Racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych

- Utworzenie nowych obszarów chronionych.
- Wytyczenie obszarów NATURA 2000.
- Dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych - opracowanie programu udostępnienia i zagospodarowania lasów do celów rozwoju turystyki i wypoczynku, regeneracji zdrowia, edukacji ekologicznej.
- Zalesienia gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego, opracowanie zasad dotyczących zalesiania gruntów porolnych wyłączonych z użytkowania rolniczego.

Cel 8. Przeciwdziałanie poważnym awariom

- Zwiększenie bezpieczeństwa przewozów substancji niebezpiecznych - Kontrola przewozów substancji niebezpiecznych, stanu technicznego pojazdów oraz czasu pracy kierowców - wyznaczenie optymalnych tras przewozu substancji niebezpiecznych oraz stworzenie stanowisk postojowych i parkingów dla pojazdów przewożących substancje niebezpieczne.

Cel 9. Zwiększenie świadomości ekologicznej – edukacja ekologiczna

- Utworzenie w urzędzie gminy systemu gromadzenia i upowszechniania informacji o środowisku- utworzenie systemu elektronicznych baz danych. Opracowanie systemu udostępniania danych społeczeństwu.
- Prowadzenie szkoleń, konkursów, promocja wydawnictw w zakresie edukacji ekologicznej.
- Opracowanie programu badawczo – obserwacyjnego najbliższego otoczenia. działalność w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Praktyczne zapoznanie się z zasadami ochrony środowiska,
- Stworzenie internetowej mapy problematyki dotyczącej ochrony środowiska- racjonalne korzystanie z oferty edukacyjnej.
- Wprowadzenie „Małych projektów ekologicznych”- rozstrzygnięcia problemów lokalnych w gminie.
- Rozwój sieci regionalnych ośrodków edukacji ekologicznej.
- Szkolenia w zakresie opracowywania wniosków o uzyskanie funduszy pomocowych.

- Informowanie społeczeństwa o stanie środowiska - rozpowszechnianie informacji objętych państwowym monitoringiem środowiska za pośrednictwem publicznych sieci telekomunikacyjnych – Internet.

Cel. 10. Monitoring środowiska

- Monitoring i ocena jakości powietrza, system monitoringu emisji zanieczyszczeń do środowiska.
- Monitoring i ocena jakości wód powierzchniowych i podziemnych, system monitoringu zanieczyszczeń odprowadzanych do wód.
- Monitoring hałasu.
- Monitoring przyrody – opracowanie i wdrożenie monitoringu dla różnych form ochrony przyrody.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY ŚWIERZNO

2.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA – POŁOŻENIE, POWIĄZANIA, PARAMETRY

Gmina Świerzno leży w północno-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, w odległości 4 km od Morza Bałtyckiego.

Świerzno jest gminą wiejską.

Pod względem administracyjnym, gmina wchodzi w skład Powiatu Kamieńskiego.

Od północy granicę gminy wyznaczają gminy Dziwnów i Rewal, od wschodu gminy Gryfice i Karnice, od południa gmina Golczewo, a od zachodu gmina Kamień Pomorski.

Rys. nr 2.1.1. Położenie gminy Świerzno na terenie Powiatu Kamieńskiego

Na podstawie: Wojewódzki Ośrodek Informatyki – Terenowy Bank Danych w Szczecinie

Siedzibą władz gminy jest miejscowość Świerzno, położona w jej centralnej części.

Powierzchnia gminy wynosi 140 km².

W skład gminy wchodzi 9 sołectw obejmujących 22 miejscowości. Są to: Będzieszewo, Chomino, Ciesław, Dąbrowa, Duniewo, Gostyniec, Gostyń, Jatki, Kaleń, Kępica, Krzemykowo, Krzepocin, Margowo, Osieczce, Redliny, Rybice, Starza, Stuchowo, Sulikowo, Świerzno, Trzebieradz, Ugory.

Tabela nr 2.1.1.: Podział administracyjny i ludność gminy

wyszczególnienie	powierzchnia w km ²	miejscowości	sołectwa	Ludność	
				ogółem	na 1 km ²
Gmina Świerzno	140	22	9	4373	31

Na podstawie: dane uzyskane w Urzędzie Gminy (stan na 31.12.2003)

2.2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

➤ Demografia

Tabela nr 2.2.1. Ruch naturalny ludności

Tabela nr 2.2.1. Ruch naturalny ludności									
wyszczególnienie	mał- żeń- stwa	uro- dzenia żywe	Zgony		przy- rost na- turalny	mał- żeń- stwa	uro- dzenia żywe	Zgony	przy- rost natu- ralny
			ogółem	w tym niemo- -włąt					
	w liczbach bezwzględnych					na 1000 ludności			
Gmina Świerzno	16	57	37	-	20	3.7	13.3	8.6	4.7

Na podstawie: dane US Szczecin (stan na koniec grudnia 2002)

Tabela nr 2.2.2. Migracje ludności

Wyszczególnienie	Napływ				Odpływ				saldo migracji
	ogółem	z miast	ze wsi	Zza granicy	Ogółem	do miast	na wieś	Za granice	
Gmina Świerzno	35	16	19	-	56	27	28	1	-21

Na podstawie: dane US Szczecin

➤ Obsługa ludności

Głównym ośrodkiem administracyjnym jest miejscowość Świerzno, gdzie znajduje się urząd administracji publicznej i samorządowej.

W zakresie oświaty obsługę zapewniają 3 placówki oświatowe szczebla podstawowego oraz 1 gimnazjum.

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej obsługę ludności zapewniają 3 Gabinety Lekarza Rodzinnego. Na terenie gminy działa Ośrodek Pomocy Społecznej.

Najbliższy szpital znajduje się w Kamieniu Pomorskim.

W zakresie kultury obsługę zapewniają cztery biblioteki. Główną biblioteką jest biblioteka w Świerznie. Podlegają jej trzy filie: w Gostyniu, Chominie i Stuchowie.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa policja (komenda powiatowa) oraz straż pożarna (komenda powiatowa oraz jednostki ochotnicze).

➤ Zatrudnienie i bezrobocie

Tabela nr 2.2.3. Pracujący w gospodarce narodowej (stan na 31.12.02)

Wyszczególnienie	Liczba pracujących
ogółem	294
w tym kobiety	103
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybołówstwo i rybactwo	52
przemysł i budownictwo	150
usługi rynkowe	11
usługi nierynkowe	81

Na podstawie: dane US Szczecin

Tabela nr 2.2.2. Liczba bezrobotnych (stan na koniec grudnia 2003)

wyszczególnienie	Ogółem		Zamieszkali na wsi		Wskaźnik Bezrobocia
	Razem	Kobiety	Razem	Kobiety	
Gmina Świerzno	754	409	754	409	29,2 %

Na podstawie: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kamieniu Pomorskim

2.3. INFRASTRUKTURA GOSPODARCZA

➤ Gospodarka

Tabela nr 2.3.1.: Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji EKD na terenie Gminy Świerżno

Wyszczególnienie	Ilość
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	57
Przemysł	13
Budownictwo	30
handel i naprawy	94
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	12
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	25
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	13
Pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna	14
pozostałe sekcje	21

Na podstawie: dane US Szczecin (stan na koniec grudnia 2002)

FIRMY, MAJĄCE WPŁYW NA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA (HAŁAS, POWIETRZE, GLEBY)

- Rol-Banc Sp. z o.o. – Świerżno,
Zakład Przetwórstwa Mięsnego.
Produkcja oparta jest na sprawdzonych technologiach tradycyjnych i nowych.
Rol - Banc Sp. z o.o. posiada stały nadzór Inspekcji weterynaryjnej.
- Zakład Rolny BAS – Gostyń,
Produkcja roślinna, hodowla bydła mlecznego i mięsnego oraz hodowla zarodowa trzody chlewnej.
- F.U.H. „Gryf – Meat”
Spółka Jawna – Stuchowo.
Firma zajmuje się przetwórstwem mięsa, głównie wołowego.
- „Carex” – Ciesław.
Mieszalnia pasz. Firma świadczy również usługi transportowe i rolnicze.
- Ferma Drobiu – Kępica.
- Ferma Drobiu – Będzieszewo.

3. STAN ŚRODOWISKA

3.1. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE, JEGO ZASOBY I ZAGROŻENIA

3.1.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

➤ Regionalizacja fizyczno-geograficzna

Pod względem fizyczno-geograficznym, gmina Świerzno położona jest na obszarze należącym do regionu:

- prowincji: Niż Środkowoeuropejski,
- podprowincji: Pobrzeże Południowobałtyckie,
- makroregionu: Pobrzeże Szczecińskie,
- mezoregionu: Wybrzeże Trzebiatowskie, Równina Gryficka.

➤ Regionalizacja geobotaniczna

Wg podziału geobotanicznego Polski, gmina Świerzno leży w obrębie:

- Państwo: Holarktyka,
- Obszar: Euro-Syberyjski,
- Prowincja: Niżowo-Wyżynna Środkowoeuropejska,
- Dział: Bałtycki,
- Poddział: Pas Równin Przymorskich i Wysoczyzn Pomorskich,
- Kraina: Pobrzeże Bałtyckie.

➤ Regionalizacja zoograficzna

Zgodnie z regionalizacją gmina Świerzno należy do:

- Prowincja: Europejsko-Zachodnio Syberyjska Palearktyka,
- Kraina: Południowobałtycka,
- Dzielnicą: Bałtycka.

3.1.2. GEOLOGIA I GEOMORFOLOGIA

➤ Geologia

W budowie geologicznej terenu gminy Świerzno wyróżnia się, występujący na powierzchni miąższy podkład gliny morenowej, podścielony piaskami wodno-lodowcowymi. Podłoże stanowią czwartorzędowe skały jury.

W podłożu osadów czwartorzędowych występują piaskowce oraz piaski z wkładkami łowców, węgla brunatnych i sydereytów jury środkowej.

Na wysokości 15-30 m. n.p.m. zalega podłoże mezozoiczne. Tworzy ono wyrównaną powierzchnię, opadającą łagodnie ku północnemu wschodowi.

Profil osadów czwartorzędowych jest silnie zredukowany. Miąższość tych osadów mieści się w granicy 30 m i pozostaje zróżnicowana na dwa poziomy glin zlodowacenia środkowopolskiego (poziom Odry i Warty), rozdzielone cienką warstwą piaszczysto-żwirowych osadów wodnolodowcowych.

Do glin zwałowych (lodowcowych), występujących na tym terenie należą gliny piaszczyste z wkładkami piasków i otoczkami.

Odpływ wód gruntowych odbywa się głównie w kierunku obniżen terenowych. W strefach występowania zaglinionych piasków lodowcowych występują okresowe wody zawieszone.

W strefach lokalnych obniżen, na powierzchni moreny dennej, zbudowanej z trudno przepuszczalnych glin, następuje okresowe gromadzenie się wód opadowych.

W związku z tym znaczne obszary w obrębie gminy zajmują obszary bagienne i podmokłe.

Wody gruntowe zalegają na głębokości poniżej 1 metra. Podścielają je gliny lodowcowe.

Piaski wodnolodowcowe budują pokrywy na glinach zwałowych (osiągają miąższość 3-5 m).

Lustro wód gruntowych układa się przeciętnie na głębokości 1,3 – 3,0 m. p.p.t.

Torfy i namuły gliniaste stanowią grunty organiczne o niewielkiej miąższości od 0,8 do 1,4 m (są silnie zawodnione). Pod nimi znajdują się piaski humusowe lub glina zwałowa.

Na podłożu glin morenowych rozwinęły się stosunkowo dobre gleby (klasy bonitacyjne: IIIa, IIIb, IV a), użytkowane rolniczo.

➤ Geomorfologia

Pod względem rzeźby powierzchni, gmina Świerżno jest mało urozmaicona. Tereny jej ukształtowane zostały przez wycofywanie się lądolodu stadiu pomorskiego ostatniego zlodowacenia bałtyckiego, przemodelowane w okresie holocenu.

Teren gminy jest stosunkowo równinny, płasko urzeźbiony, z zaznaczonymi niewielkimi wyniesieniami (2-3 m ponad powierzchnię równiny) oraz obniżeniami o niewielkich głębokościach.

W obrębie miejscowości Starza, Sulikowo i Kaleń występują fragmenty terenów o rzeźbie falistej i łagodnie nachylonych stokach.

Najniżej położony obszar znajduje się w zachodnim obrębie Sulikowa i ma wysokość 0,8 m.n.p.m. Najwyższe wzniesienie terenu znajduje się w południowo-wschodniej części obrębu Starzy i wynosi 45,1 m.n.p.m.

Dość monotonną rzeźbę terenu gminy Świerżno urozmaicają enklawy leśne, nieregularnie porastające jej teren.

W rejonie miejscowości Gostyń, Gostyniec i Sulikowo, w wyniku transgresyjnej działalności morza, powstały tereny bagienne. Są to obszary wykształcenia torfowisk niskich.

Pod względem geomorfologicznym, Równina Gryficka (w której obszarze leży gmina Świerżno) stanowi wysoczyznę moreny dennej, wyniesionej od 20 m.n.p.m. na północy do 50 m.n.p.m. na wschodzie i południu.

Na terenie gminy występują następujące formy przestrzenne:

- Równina Gryficka,
- Kulminacje (w rejonie Duniewa),
- Poziomy sandrowe – wysoczyzny (od Świerżna w stronę Kalenia) i dolinny (pomiędzy Świerżnem a Chominem),
- Rynna lodowcowa – stanowi dolinę rzeki Wołczy, rozgałęziając się przy Margowie w stronę Rzewnowa (poza terenem gminy Świerżno),
- Równina erozyjno-denudacyjna wód roztopowych w dolinach – szeroki pas pomiędzy Świerżnem a Gostyniem i Sulikowem, w rejonie Ugorów i koryta Wołczy (okolice Chomina i Mechowa),
- Ostańce erozyjne moreny dennej – w rejonie Mechowa i Chomina, Margowa (wzdłuż koryta Wołczy),
- Ozy – pomiędzy Mechowem (poza terenem gminy) a Ciesławiem,
- Pagóry typu kemowego – w rejonie Gostynia, na północ od Świerżna, na wschód od wsi Ugory, na wschód od Chomina przy szosie do Mechowa, w rejonie Starzy,

- Zagłębienia bezodpływowe – w rejonach: Sulikowo-Gostyń, Świerzno-Kaleń, Margowo-Chomino, Krzepocin-Ciesław, Stuchowo-Starza,
- Doliny rzeczne (Stuchowska Struga),
- Równiny torfowe – szerokie pasmo na północy gminy, ciągnące się wzdłuż koryta Stuchowskiej Strugi,
- Tarasy zalewowe – na granicy równiny torfowej i wzdłuż koryta Stuchowskiej Strugi,
- Pola piasków eolicznych i wydmy – na północ od wsi Gostyniec,
- Stożki napływowo-nasypowe – w rejonie Rybic i Gostynia,
- Podcięcia erozyjne – w rejonie Rybic,
- Jezioro Jatkowskie – na zachód od Jatek, w stronę Kamienia Pomorskiego,
- Jezioro „Pudło” – za Chominem,
- Oczka wodne – w rejonie Świerzna – 4 zaadaptowane na zbiorniki ppoż. w Krzepocinie, Ciesławiu, Kępic, Chominie.

Na terenie gminy zlokalizowano kilka wzniesień wartych ochrony.

Są to:

- Najwyższe wzniesienie terenu w gminie, znajdujące się w południowo-wschodniej części obrębu Starzy (45,1 m.n.p.m.),
- „Wzgórze Wisielców” – 1,5 km od Stuchowa, w stronę Dobrzynia,
- „Lisia Góra” – wyniesienie terenowe pomiędzy Rybicami a Gostyniem – 13,42 m.n.p.m./ na tle płaskich okolic bagiennych.

Ponadto, na terenie gminy, w miejscowości Krzepocin, zlokalizowano jedno źródło. Jest to niewidoczne z drogi źródło o niewielkiej sile, które zasila rzekę Wolczę.

3.1.3. ZASOBY NATURALNE

Na terenie gminy występują złoża surowców naturalnych.

Część złóż jest już wyeksploatowana, część jest eksploatowana obecnie, niektóre złoża są tylko zidentyfikowane (nie prowadzi się tam eksploatacji m.in. z powodu położenia w okolicy obszarów chronionych, a także z braku środków finansowych).

Najważniejsze surowce, których występowanie udokumentowano na terenie gminy Świerzno zestawiono w tabeli.

Tabela nr 3.1.3.1 Zasoby surowców naturalnych w gminie Świerzno

Rodzaj surowca	lokalizacja złoża
ropa naftowa	Świerzno 2, Świerzno 9.
gaz ziemny	Kaleń.
torfy	Trzebieradz, Gostyń, Gostyniec.
kruszywa naturalne	Gostyniec, Gostyń-Dąbrowa, Jatki, Kaleń-Grębice, Ciesław.
solanka i borowina	Gostyń-Kaleń, Gostyń.
solanka jurajska	Jatki-Chomino-Mechowo.

Na podstawie: Program Ochrony Środowiska Powiatu Kamieńskiego
oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świerzno

Surowce mineralne

Ropa naftowa i gaz ziemny.

Podczas geologicznych prac poszukiwawczych za złożami tych kopalin energetycznych osiągnięto mało obiecujące wyniki (odwierty w rejonie Świerzna).

Dalsze prace (w rejonie Kalenia) określiły występowanie złoża o szacunkowych zasobach ropy naftowej w ilości 630 tys. Mg i gazu ziemnego w ilości 370 mln m³. Odwierty przeszły próbną eksploatację. Wydobywanie przemysłowe nie jest prowadzone.

Złoża kruszywa naturalnego.

W chwili obecnej, na terenie gminy, jedynie w żwirowni w Gostyniu odbywa się okresowa eksploatacja kruszywa. Zasoby tego złoża są w znacznej części wyczerpane. Eksploatacja jest prowadzona okresowo na ścianie wschodniej i częściowo północnej. W wyrobisku gromadzone są odpady gruzowe oraz odpady bytowe. Nie są prowadzone jakiegokolwiek prace rekultywacyjne. Eksploatacja jest nieuporządkowana i wymaga opracowania projektu zagospodarowania złoża.

W kilku punktach na terenie gminy prowadzona była eksploatacja kruszywa.

Są to obecnie nieczynne wyrobiska, które ulegają powolnym procesom renaturalizacji lub wskazane są do rekultywacji na cele leśne lub rolne.

Znajdują się one w rejonie miejscowości Ugory, Jatki, Będzieszewo, Kępica, Starza i Krzepocin.

W kilku miejscach obszaru gminy, wg obecnego rozpoznania geologicznego stwierdza się możliwości perspektywicznego występowania kruszywa naturalnego i udokumentowania złóż, których zasoby mogłyby być wykorzystywane dla lokalnych, a nawet regionalnych potrzeb w budownictwie i drogownictwie.

Do stref perspektywicznych zaliczono:

- obszar na południe od Gostynia (w kierunku osady Dąbrowa),
- rejon na południowy-zachód od wsi Jatki,
- rejon pomiędzy Kaleniem a Grębicami,
- rejon pagórków kemowych na południe od Ciesława (wzdłuż drogi do Mechowa).

Torfy.

Na obszarze gminy wstępnie zostało rozpoznanych 9 złóż torfów niskich.

Obecnie na żadnym ze złóż nie prowadzi się wydobywania torfów.

Stare wyrobiska (potorfia) znajdują się na północ od Gostynia oraz w rejonie Trzebieradza i Gostynia.

Na terenie torfowisk występują rolnicze użytki zielone na glebach organicznych lub też grunty leśne.

Żadne z torfowisk nie jest wskazane do eksploatacji torfów.

Objęte są one ochroną ze względu na swe walory przyrodnicze (retencja wód, gleby, siedliska fauny i flory).

Wody zmineralizowane.

Na terenie gminy stwierdzono występowanie wód zasolonych o mineralizacji chlorkowo-sodowo-żelazistej.

Brak jest rozpoznania ich właściwości jako zmineralizowanych wód leczniczych.

Płytkie występowanie solanek jurajskich (30-50 m p.p.t.) w pasie Jatki-Chomino-Mechowo (wzdłuż linii uskoku koplińskiego), często z samowypływem, rokuje możliwość ujęcia tych wód dla celów balneologicznych.

W oparciu o eksploatację zmineralizowanych wód, jak również warunki klimatyczne i stosowanie terapii ruchowej możliwe wydaje się utworzenie ośrodka przyrodolecznictwa w rejonie Chomina.

3.1.4. GLEBY

Na terenie gminy Świerżno występują gleby orne, zróżnicowane pod względem glebowym, tzw. mozaika gleb.

Najwięcej jest gleb brunatnych wylugowanych (wschodnia i południowa część gminy), powstałe z glin, ilów, osadów pyłowych.

W obrębie dolin występują gleby murszaste, powstałe z piasków murszastych.

Poza tym występują gleby pseudobelice i czarne ziemie.

Wśród gruntów orných wyróżniają się następujące rejony:

- gleby bardzo korzystne i

korzystne - są to gleby kompleksu 2-go pszennego dobrego i 4-go żytniego bardzo dobrego.

- gleby średnikorzystne - są to gleby kompleksu 3-go pszennego wadliwego, 5-go żytniego dobrego, 8-go zbożowo-pastewnego mocnego i 9-go zbożowo-pastewnego słabego.
- gleby niekorzystne - są to gleby kompleksów 6-go żytniego słabego i 7-go żytniego bardzo słabego.
- kompleksy trwałych użytków zielonych – dominują tu gleby kompleksu 2z–użytki zielone średnie.

3.1.5. UŻYTKI ROLNE

Użytki rolne zajmują w gminie powierzchnię 8561 ha, co stanowi 61,12% powierzchni gminy.

W strukturze użytków rolnych dominują grunty orne, zajmujące 5067 ha, tj. 59,18% użytków rolnych. Użytki zielone zajmują stosunkowo dużą powierzchnię 3611 ha (w tym łąki 2608 ha i pastwiska 863 ha), co stanowi 40,54% (łąki 30,46%, pastwiska 10,08%). Sady zajmują powierzchnię 23 ha (0,26% powierzchni użytków rolnych).

Według gleboznawczej klasyfikacji gruntów w gminie występują gleby od IIIA do VI klasy bonitacyjnej.

Wśród gruntów orných dominują gleby słabe i bardzo słabe z przewagą gleb klasy V (około 75%) oraz gleby średnie (klasy IVA – 61,4% i IVB – 38,6%) ze zbliżonym udziałem procentowym. Wśród gleb dobrych udział procentowy w klasach IIIA i IIIB wynosi odpowiednio 38% i 62%.

W obrębie użytków zielonych największą powierzchnię zajmują gleby średnie (III i IV klasa), stanowiąc łącznie 79% ich powierzchni z dominacją gleb IV klasy bonitacji (70% powierzchni użytków zielonych).

Zróżnicowanie środowiska glebowego pod względem potencjału produkcyjnego i ekologicznej różnorodności ekosystemów polnych odzwierciedlają kompleksy glebowo-rolnicze.

Na terenie gminy Świerżno występują kompleksy od 2-giego pszennego dobrego po 9-ty pastewny słaby.

W obrębie gruntów rolnych dominują kompleksy żytnie, t.j. gleby o lżejszym

składzie mechanicznym, z przewagą piasków w warstwach powierzchniowych. Zajmują one ponad 80% powierzchni gruntów ornych:

Kompleksy pszenne, o cięższym składzie mechanicznym z przewagą glin zajmują jedynie 10% powierzchni gruntów ornych.

Gleby kompleksów zbożowo-pastewnych zajmują 9,6% powierzchni gruntów ornych.

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy wynosi 64 pkt.

3.1.6. HYDROGEOLOGIA I HYDROGRAFIA

➤ Hydrografia (wody powierzchniowe)

Według podziału hydrograficznego Polski, obszar gminy Świerżno położony jest w prawostronnej zlewni rzeki Dziwny (nr zlewni 302) oraz w niewielkiej części, na północ od Gostynia, do zlewni przymorza - od Dziwny do Regi (nr zlewni 304).

Na terenie gminy Świerżno wody powierzchniowe zajmują 209 ha, co stanowi 1,5% powierzchni gminy.

Wody stojące zajmują 8 ha (0,06% powierzchni gminy), zaś wody płynące 43 ha (0,31% powierzchni gminy), rowy zajmują 158 ha (1,13% powierzchni gminy).

Duży udział powierzchni rowów wynika z budowy geomorfologicznej gminy, tj. z występowania znacznych powierzchni rozległych, zmeliorowanych równin torfowych w dolinie Stuchowskiej Strugi oraz w pradolinie przymorskiej.

W skład wód powierzchniowych gminy Świerżno wchodzi:

- rzeki: Świniec - Wołcza, Stuchowska Struga, Niemica,
- kanały: Łądkowski i Dobrzyń,
- jeziora: Jatkowskie, Chomino,
- śródpolne i śródleśne oczka wodne i stawy,
- sieć rowów melioracyjnych w dolinach rzek Świńca (Wołczy), Stuchowskiej Strugi, doliny przymorskiej.

➤ Hydrogeologia (wody podziemne)

Na obszarze gminy Świerżno źródłem wody pitnej są wyłącznie ujęcia wód podziemnych tzw. wgłębnych. Jakość wód podziemnych na terenie gminy wskazuje w niektórych miejscowościach zwiększoną zawartość żelaza (Fe do $1,0 \text{ mg/dm}^3$), manganu i jonu Cl oraz podwyższoną barwę i mętność.

Okolice Świerżna należą do strefy, gdzie czwartorzędowy poziom wodonośny jest słabo wykształcony lub w zaniku.

Warstwę wodonośną użytkową stanowią piaski i piaskowce bajosu (jura środkowa) oraz lokalnie kontaktujące się z nią piaski i żwiry wodnolodowcowe plejstocenu.

Poziom użytkowy zalega na głębokości 25-30 m.p.p.t. i pozostaje izolowany od powierzchni miększą serią gliniastą.

3.1.7. KLIMAT

Klimat na terenie gminy przypomina klimat nadmorski, złagodzony buforowym działaniem kompleksów leśnych oraz odległego o 10 km Zalewu Kamieńskiego.

Według klasyfikacji klimatycznej E. Romera, obszar gminy należy do strefy klimatu bałtyckiego. Z kolei według klasyfikacji R. Gumińskiego mieści się w

granicach dzielnicy klimatycznej szczecińskiej, a według Cz. Koźmińskiego w obrębie drugiej krainy klimatycznej pobraża dziwnowsko-kołobrzeskiego.

Kraina ta obejmuje kilkunastokilometrowy pas pobraża Bałtyku, od Międzyzdrojów i Wolina do Kołobrzegu.

W krainie tej zaznacza się najsilniej wpływ morski: wilgotnością powietrza, długością zim, amplitudą temperatur.

Na terenie gminy występują wiatry z kierunku południowo-zachodniego i północno-zachodniego.

Średnia roczna temperatura wynosi tu 8,3°C.

Najcieplejszy miesiąc, to sierpień, a najchłodniejszy – styczeń.

Temperatura maksymalna waha się w granicach od 32,1°C do 33,1°C.

Temperatura minimalna waha się w granicach od -18,6°C do -19,2°C.

Roczna suma opadów wynosi średnio 603 mm.

Czas zalegania pokrywy śniegowej należy do najkrótszych w Polsce.

3.1.8. LASY I TERENY ZIELENI

Lasy zajmują powierzchnię 4138 ha, tj. około 30% powierzchni gminy.

Wskaźnik lesistości jest niższy od średniej województwa zachodniopomorskiego, która wynosi ponad 35%.

Przeważająca część lasów należy do Skarbu Państwa i jest zarządzana przez Lasy Państwowe - Nadleśnictwo Gryfice, obręb Kamień Pomorski.

Niewielki południowy kraniec gminy należy do Nadleśnictwa Rokita.

Największe zwarte kompleksy leśne występują na wschód i północny wschód od Świerzna jako Świerzniański Las i Nicznowska Puszcza, na zachód od Świerzna nad Wolczą, na południowy-wschód od Stuchowa.

W strukturze użytkowania dominują lasy gospodarcze.

Część z nich, głównie w okolicach Świerzniańskiego Lasu, charakteryzuje się dużym udziałem siedlisk leśnych przydatnych do penetracji turystycznej.

W lasach obrębu Kamień Pomorski przeważają drzewostany iglaste (drzewostany z udziałem gatunków liściastych poniżej 25%), zajmujące 57,5% powierzchni.

Drzewostany liściaste (udział gatunków iglastych poniżej 25%) zajmują 20% powierzchni.

Pozostałe lasy, to drzewostany mieszane: 22,5%.

Na obszarze gminy lasy występują w dwóch większych kompleksach, rozdzielonych doliną Stuchowskiej Strugi:

- lasy w południowo-zachodniej części gminy, w rejonie Margowa, Chomina i Jatek,
- lasy, w części wschodniej (tzw. Świerzniański Las), w rejonie Świerzna i Gostyńca.

Pozostałe lasy (w mniejszych kompleksach) występują w południowej części gminy.

Część północna gminy (okolice Sulikowa i Gostynia) jest niemal bezleśna.

Pod względem użytkowania, lasy gminy należą do lasów gospodarczych.

Przydatność z punktu widzenia atrakcyjności krajobrazowej, odporności na

antropopresję oraz dostępności do zagospodarowania i wykorzystania rekreacyjnego jest różna.

Lasy tej grupy występują w większych powierzchniach w kompleksie Świerzniańskiego Lasu.

Lasy ochronne:

Według danych Nadleśnictwa Gryfice, na terenie gminy status lasów ochronnych posiada fragment, położony w kompleksie Świerzniańskiego Lasu, na północ od Stuchowa.

Jest to ostoja zwierzyny, obejmująca oddział 634 w obrębie Kamień Pomorski o powierzchni 27,53 ha, w tym 1,21 ha z prowadzoną gospodarką leśną.

Parki zabytkowe:

Na terenie gminy Świerzno występują parki zabytkowe, które podlegają ochronie konserwatorskiej.

Wpisane są one do rejestru zabytków woj. zachodniopomorskiego:

I.p.	miejsowość	obiekt	nr rejestru	nr decyzji
1	Będzieszewo	Park krajobrazowy	894	KI.I.5340/15/80
2	Gostyń	Park krajobrazowy	891	KI.I.5340/12/80
3	Jatki	Park dworski	893	KI.I.5340/14/80
4	Kępica	Park naturalistyczny	888	KI.I.5340/9/80
5	Margowo	Park naturalistyczny	892	KI.I.5340/13/80
6	Stuchowo	Park krajobrazowy	868	KI.I.5340/33/80
7	Sulikowo	Park podworski	194	KI.V-O/197/56
8	Świerzno	Park	176	KI.V-O/45/55

Na terenie gminy występują również cenne zadrzewienia, w postaci alei, skupisk drzew oraz zadrzewień cmentarnych (cenne starodrzewy).

3.1.9. OBSZARY ZDEGRADOWANE

Do obszarów zdegradowanych na terenie gminy Świerzno zaliczyć należy:

- dzikie wysypiska i wylewiska,
- zdewastowane budynki po byłych gospodarstwach wielkoobszarowych,
- zniszczone i niszczące budynki zabytkowe (zabudowa podworska i pofolwarczna),
- wyeksploatowane wyrobiska,
- tereny przemysłowe.

3.2. OCHRONA PRZYRODY

3.2.1. SYSTEM OCHRONY PRZYRODY

Ochrona przyrody oznacza: zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składników.

Celem ochrony przyrody jest:

- utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- zachowanie różnorodności biologicznej,
- zachowanie dziedzictwa geologicznego,

- zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin lub zwierząt wraz z siedliskami poprzez utrzymywanie lub przywracanie ich do właściwego stanu,
- utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych, a także innych zasobów przyrody i jej składników,
- kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody.

Zasady i formy ochrony przyrody uchwalane są na mocy ustawy o ochronie przyrody (obowiązującej od 1 maja 2004r.).

Obecny i projektowany system ochrony przyrody na terenie gminy Świerżno przedstawiony został w dokumencie pod nazwą „Waloryzacja przyrodnicza gminy Świerżno”, a następnie poddany został weryfikacji w opracowaniach planistycznych (m.in. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy).

Doświadczenia ostatnich lat pokazują, że w miarę coraz lepszego rozpoznania walorów środowiska i stanu ich zagrożenia, pojawiają się na ogół nowe argumenty na rzecz obejmowania ochroną kolejnych terenów bądź też nadawania wyższej rangi ochrony.

W chwili obecnej przeważa kierunek ochrony przyrody polegający na kontynuacji obejmowania różnymi formami ochrony coraz to nowych obszarów i obiektów wraz z wprowadzaniem ograniczeń w stosunku do różnych rodzajów działalności gospodarczej.

Ograniczenia te powodowane są obserwowaną degradacją środowiska w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej. Wskazuje się w ten sposób na błędy w gospodarowaniu i nieprzestrzeganie praw przyrody.

W przyszłości należy oczekiwać, że każdorazowo będzie następowało dostosowanie prowadzonej działalności gospodarczej do istniejących uwarunkowań środowiska, a więc będzie prowadzone zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

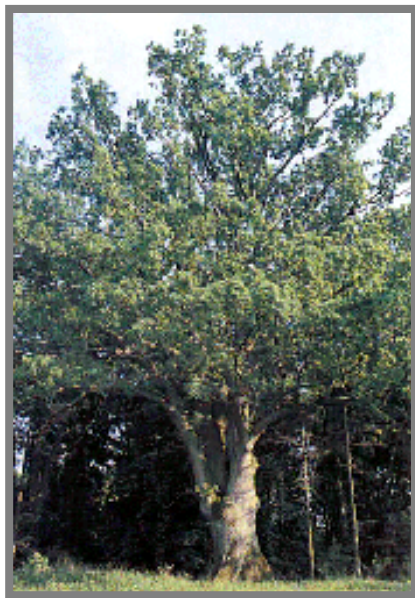
3.2.2. OBSZARY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE

Na terenie gminy Świerżno nie znajdują się żadne istniejące formy ochrony powierzchniowej i punktowej.

Do roku 1990, na terenie gminy istniało 6 obiektów, objętych ochroną pomnikową. Na dzień dzisiejszy, obiekty te nie posiadają statusu pomnika przyrody. Ponieważ zarządzenia, które powoływały te pomniki nie zostały zweryfikowane ani potwierdzone jako akty prawa miejscowego (utraciły moc obowiązującą).

Pięć, z tych obiektów istnieje do dzisiaj i nie straciły swoich walorów.

W opracowaniu „Waloryzacja przyrodnicza gminy Świerżno”, obiekty te potraktowane zostały jako pomniki przyrody projektowane.

Są to pojedyncze drzewa oraz grupy drzew.

I.p.	pomnik przyrody	charakterystyka	miejsce występowania
1	dąb szypułkowy	obwód 538 cm	Gostyniec – obok posesji nr 15
2	dąb szypułkowy	obwód 427 cm	Nadleśnictwo Gryfice, Leśnictwo Świerżno, oddział 629h
3	buk pospolity	obwód 455 cm	Nadleśnictwo Gryfice, Leśnictwo Świerżno, oddział 636b
4	4 dęby szypułkowe	obwody: 410-510 cm	Stuchowo - park
5	buk pospolity	obwód 395 cm	Nadleśnictwo Gryfice, Leśnictwo Świerżno, oddział 707g

Na terenie gminy znajdują się obszary cenne przyrodniczo, z uwagi na występowanie chronionych lub zagrożonych gatunków roślin, zbiorowisk roślin, miejsca bytowania i rozrodu rozmaitych gatunków fauny, skupisk starodrzewu, alei i szpalerów drzew, niezgłoszonych do ochrony pomników i inne.

Obszarów tych jest kilkanaście i rozmieszczone są na terenie całej gminy.

Niektóre z nich znajdują się w obszarach, które zakłada się wytypować do prawnej ochrony.

Inne stanowią wyodrębnione miejsce spośród mniej cennych przyrodniczo terenów.

Obszary cenne przyrodniczo to:

- dolina rzeki Stuchowska Struga i Świńca,
- dolina rzeki Wołczy,
- kompleks leśny, leżący w bezpośrednim sąsiedztwie doliny Wołczy,
- obszar tzw. Świerżniańskiego Lasu, na południe od drogi Świerżno-Cerkwica,
- śródleśne oczka, znajdujące się w oddziałach 707 i 717 Leśnictwa Świerżno,
- podmokła łąka,
- dolina rzeczna.

3.2.3. WALORYZACJA BOTANICZNA

W trakcie prac nad waloryzacją przyrodniczą gminy, rozpoznano aktualny stan szaty roślinnej, a także wyszukano cenne fragmenty przyrody, pełniące funkcje ekologiczne oraz szczególnie narażone na zniszczenie w wyniku prowadzenia działalności gospodarczej.

Badania terenowe dotyczyły obszaru całej gminy.

Na terenie gminy Świerżno szata roślinna rozpoznana jest bardzo dobrze. Stanowi ona ogromne bogactwo i jest reprezentowana przez:

- zbiorowiska skrajnych siedlisk, w tym o niskim poziomie organizacji,
- naturalne i półnaturalne zbiorowiska terofitów,
- nitrofilne zbiorowiska pól uprawnych, zrębów, terenów wydeptanych i ruderalnych,
- zbiorowiska roślin wodnych, przeważnie zakorzenionych,
- zbiorowiska szuwarów i słonych łąk,
- naturalne i antropogeniczne trawiaste zbiorowiska łąk i muraw na podłożu mineralnym,
- zbiorowiska torfowisk mszysto-turzycowych i mszaków,
- zbiorowiska leśne i zaroślowe.

Na terenie gminy zarejestrowano 415 gatunków roślin. Wśród nich stwierdzono zarówno gatunki pospolite, jak i rzadkie, zagrożone i ginące, a także gatunki obce naszej florze. Tu także należą gatunki umieszczone na liście taksonów chronionych.

Na terenie gminy stwierdzono obecność 27 taksonów roślin naczyniowych i jednego grzyba, z tego 20 chronionych ściśle i 7 częściowo.

Do najcenniejszych zaliczyć należy wrzośca bagiennego, storczyka błotnego, podkolana białego oraz rosiczkę okrągłolistną.

Masowo występują arcydzięgiel litwor, wiciokrzew pomorski oraz bluszcz.

Stwierdzono również stanowiska gatunków roślin ujętych na liście taksonów chronionych, jak przebiśnieg, śnieżyca, cis, barwinek, orlik, bluszcz, których stanowiska nie mogą być zaliczone do naturalnych (parki podworskie, ogródki, cmentarze). Jednak ze względu na fakt, że stanowią one rezerwuar bazy genowej, warto je chronić.

3.2.4. WALORYZACJA FAUNISTYCZNA

W ramach opracowania waloryzacji przyrodniczej gminy dokonano inwentaryzacji faunistycznej.

W opracowaniu tym stwierdzono wysokie walory tego obszaru.

Na terenie gminy Świerżno świat zwierzęcy jest bogaty.

Znajdują się tutaj strefy faunistyczne oraz główne korytarze ekologiczne o znaczeniu ponadregionalnym.

Na terenie gminy stwierdzono 198 gatunków kręgowców, w tym:

- 2 gatunki minogów,
- 14 gatunków ryb,
- 11 gatunków płazów,
- 2 gatunki gadów,
- 143 gatunki ptaków, w tym 110 lęgowych oraz 33 gatunki, pojawiające się tu okresowo,
- 26 gatunków ssaków.

Przeprowadzona inwentaryzacja fauny wykazała, że na obszarze gminy Świerżno istnieją 42 strefy faunistyczne, pełniące funkcję miejsc rozrodu i stałego przebywania dla

zwierząt bezkręgowych i kręgowych.

Są to:

- 6 stref, mających znaczenie dla istnienia bezkręgowców,
- 4 strefy, mające istotne znaczenie dla istnienia ichtiofauny i kręgloustnych,
- 10 stref, mających istotne znaczenie dla herpetofauny,
- 12 stref, mających istotne znaczenie dla awifauny lęgowej,
- 10 stref, mających istotne znaczenie dla fauny ssaków.

Strefy te niejednokrotnie nakładają się na siebie, dzięki czemu można zredukować ich ilość do 11 stref zbiorczych, ważnych dla różnych grup zwierząt.

Są to:

- fragment doliny pradoliny pomorskiej – doliny Kanału Łądkowskiego,
- fragment doliny pradoliny pomorskiej – doliny Stuchowskiej Strugi,
- dolina Wołczy i Świńca,
- dolina Niemicy,
- Puszcza Niczonowska wraz z drzewostanem Lasu Świerzniańskiego,
- Kompleks lasu na Starym Margowie, Ruiny Leśne, Stuchowski Las,
- śródpolne oczka koło Starzy,
- łąki i pola pomiędzy Będziszewem a Kępicą,
- wysoczyzna moreny dennej koło Gostynia,
- śródleśne łąki i pola w obrębie Gostyńca,
- Łabędzie Bagno.

3.2.5. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU

Analiza zagrożeń środowiska przyrodniczego pozwala sformułować następujące wnioski:

Obszary cenne na terenie gminy Świerzno zagrożone są głównie przez:

- zanieczyszczenia pochodzące z prowadzonej gospodarki rolnej (gnojowica, środki ochrony roślin, nawozy, środki chemiczne i materiały pędne, nielegalne grzebowiska padłych zwierząt, itp.),
- zanieczyszczenie wód (ścieki, pestycydy, nawozy sztuczne),
- zachwianie stosunków wodnych (brak melioracji),
- dzikie wysypiska śmieci,
- dzikie wylewiska,
- zanieczyszczenia komunikacyjne
- ruch samochodowy (kolizje dróg ze szlakami komunikacyjnymi zwierząt),
- antropopresję (wycinanie drzew, kłusownictwo, itp.),
- nadmierną eksploatację łowiecką niektórych gatunków,
- brak dużych drapieżników, regulujących stosunki wśród ssaków łownych,
- lokalizację obiektów uciążliwych dla środowiska w miejscach szczególnie narażonych (np. budowa ferm wielkoobszarowych).

3.3. ŚRODOWISKO KULTUROWE – OCHRONA I ZAGROŻENIA

3.3.1. ROZWÓJ OSADNICTWA

Pierwsze wzmianki historyczne, dotyczące niektórych miejscowości gminy Świerzno pochodzą z XIV lub XV wieku.

Większość wsi wyróżnia się średniowiecznym rodowodem (Kaleń, Gostyń, Świerzno, Starza).

Niektóre osady powstały w okresie kolonizacyjnym, na początku XIX wieku (Grębice, Redliny).

Historyczne układy przestrzenne, charakterystyczne dla średniowiecza, uległy w przeważającym stopniu poważnej transformacji i zatarciu. Dotyczy to np. Ciesławia, Gostynia, Duniewa - dawnych wsi owalnicowych, Gostyńca, Margowa - dawnych wsi zaułkowych.

Obecnie, najczęściej występują układy wielodrożnicowe lub ulicowe.

Wyjątkiem w tej kategorii jest czytelny układ okolicowy Kalenia

3.3.2. WALORY KULTUROWE I KRAJOBRAZOWE

Pod względem krajobrazowym gmina Świerzno nie przedstawia specjalnie wysokich wartości merytorycznych. Niemniej jednak występują tu obiekty i obszary, warte ochrony, zarówno ze względów merytorycznych, jak i dydaktycznych.

Krajobraz gminy jest mało urozmaicony. Teren jest stosunkowo równinny, gdzieś występują niewielkie wyniesienia oraz obniżenia.

Wartościowymi krajobrazowo obiektami, będącymi wytworem ludzkiej działalności są występujące na tym terenie parki podworskie i przypałacowe oraz zabytki.

Na terenie gminy występują również stanowiska archeologiczne:

- Osada słowiańska w Świerźnie,
- Kurhany w Świerźnie,
- Osada w Gostyniu,
- Osada na południowy wschód od Sulikowa.

Gmina Świerzno charakteryzuje się niewielkim nasyceniem walorami zabytkowymi, chociaż istnieją na tym terenie zarówno pojedyncze obiekty, jak i zespoły o wartościach unikatowych, podlegające już ochronie prawnej lub do takiej ochrony typowane.

Architektura sakralna reprezentowana jest na terenie gminy skromnie. Zachowały się tutaj zaledwie dwa kościoły: ryglowy z 1681 r. (w rejestrze zabytków) w Świerźnie i neogotycki z 1847 r. w Gostyniu (typowany do rejestru zabytków).

Istniejące na terenie gminy zespoły pałacowo-parkowe i folwarki charakteryzują się zróżnicowanym stopniem zachowania.

Najcenniejszymi walorami zabytkowymi odznacza się barokowy dwór myśliwski z XVIII wieku w Świerźnie (pierwsza na Pomorzu Zachodnim rezydencja z dziedzictwem honorowym - wzniesiona w konstrukcji ryglowej), z położonym w północnej części parkiem typu francuskiego.

Wysokimi walorami zabytkowymi odznaczają się pałace (lub dwory) i parki w miejscowościach: Stuchowo, Gostyń, Sulikowo, Jatki.

Założenia folwarczne uległy widocznym przekształceniom, wyburzono wiele budynków gospodarczych (np. tartak w Stuchowie, budynki inwentarskie w Jatkach), powstały nowe obiekty.

W większości wsi dominuje zabudowa z końca XIX wieku i pierwszej ćwierci XX wieku, murowana z cegły ceramicznej.

Domy mieszkalne o zróżnicowanej skali, często z wystawkami lub gankami, ze sporadycznie zachowanym detalem.

Budynki gospodarcze przeważnie murowane z cegły oraz murowano-ryglowe, nietynkowane o małej i średniej skali.

Na przestrzeni ostatnich lat najpoważniej ucierpiało tradycyjne, ryglowe budownictwo mieszkalne i gospodarcze.

Najcenniejsze obiekty znajdują się w Kaleniu (m. in. chałupa nr 4 z XVIII wieku - wnioskowana do rejestru zabytków, zagroda nr 1/1a), w Chominie (budynki mieszkalne nr 9, 45), w Świerżnie (chałupy nr 14, 16).

W celu zachowania zabytkowych obszarów i obiektów zaproponowano strefy ochrony konserwatorskiej, które (łącznie z obiektami wpisanymi do rejestru zabytków) mają za zadanie zabezpieczenie historycznych układów przestrzennych i zabudowy, w trakcie sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego gminy.

3.3.3. ZAGROŻENIA ORAZ OCHRONA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO I KRAJOBRAZU

Nieodłączny element krajobrazu na terenie gminy stanowią zabytki kultury materialnej. Na terenie gminy istnieje szereg cennych zabytków. Objęte są one stałą ochroną konserwatorską.

Poza zabytkami, stanowiącymi dziedzictwo kultury, gmina Świerżno posiada niewielkie walory krajobrazowe.

Do szczególnych problemów należy ochrona zabytków położonych głównie na terenie miejscowości wiejskich oraz towarzyszącej im zieleni zabytkowej – parków, cmentarzy i obsadzeń dróg. Stała się ona obecnie jedną z najtrudniejszych dziedzin konserwatorskich. Parki wiejskie wymagają uporządkowania i odpowiedniego zagospodarowania, wg wytycznych konserwatora. Należy także założyć ochronę fizjonomii krajobrazu, zachowanie układu przestrzennego i harmonijnej zabudowy, rewaloryzację zabudowy dysharmonijnej oraz wzbogacenie kompozycji.

Do podstawowych zagrożeń dla krajobrazu należy zaliczyć:

- wtórne podziały własności,
- zmiany sposobu użytkowania terenów (intensywna gospodarka rolna),
- powstawanie zabudowy jednorodzinnej według bardzo zróżnicowanych projektów na zbyt małych działkach, bez stosowania komponowanej zieleni, mogącej ograniczać negatywne ekspozowanie nowych form architektonicznych,
- powstawanie osiedli rekreacyjnych bez projektów urbanistycznych, pozbawionych kompozycji i odpowiednich przestrzeni publicznych,
- powstawanie tzw. obiektów tymczasowych: kiosków, pawilonów, garaży, magazynów i wiat.

Do czynników bezpośrednio zagrażających zachowaniu historycznej (powstałej do 1945 r.) zabudowy należą współczesne metody modernizacji i adaptacji polegające na:

- powiększaniu i wymianie okien oraz powiększaniu wrót i wymiana ich stolarki z naruszeniem zasad pierwotnych podziałów i kompozycji na elewacji,
- ocieplaniu budynków i związaną z tym likwidacją wystroju ceglanego i tynkowego, a w przypadku konstrukcji szkieletowej przyspieszanie jej destrukcji biologicznej,
- wymianie pokryć dachowych i upraszczaniu geometrii dachów;
- adaptacjach zabudowy gospodarczej, bez profesjonalnych opracowań projektowych,
- fragmentarycznym tynkowaniu i malowaniu elewacji;
- likwidacji tradycyjnych (drewnianych, murowanych i kamiennych) ogrodzeń i płotów na rzecz betonowych prefabrykatów czy systemowych rozwiązań metalowych,

- likwidacji brukowanych nawierzchni podwórz;
- rozbudowa układów przestrzennych poprzez dodawanie dobudówek, garaży i wiat.

Szczegółowy wykaz obiektów: wpisanych do rejestru zabytków, zakwalifikowanych do wpisu do rejestru zabytków oraz ujętych w ewidencji konserwatorskiej znajduje się w opracowaniu „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świerżno”.

3.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA – STAN I ZAGROŻENIA

Stan i ochrona środowiska są ściśle związane z rozwojem infrastruktury technicznej.

Podstawą ochrony wszystkich komponentów jest jego właściwe wyposażenie w urządzenia techniczne. Ma to również istotny wpływ na zdrowie mieszkańców.

W parze z rozwojem zabudowy i wodociągów idzie tworzenie systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków, co ma kluczowe znaczenie dla jakości wód powierzchniowych.

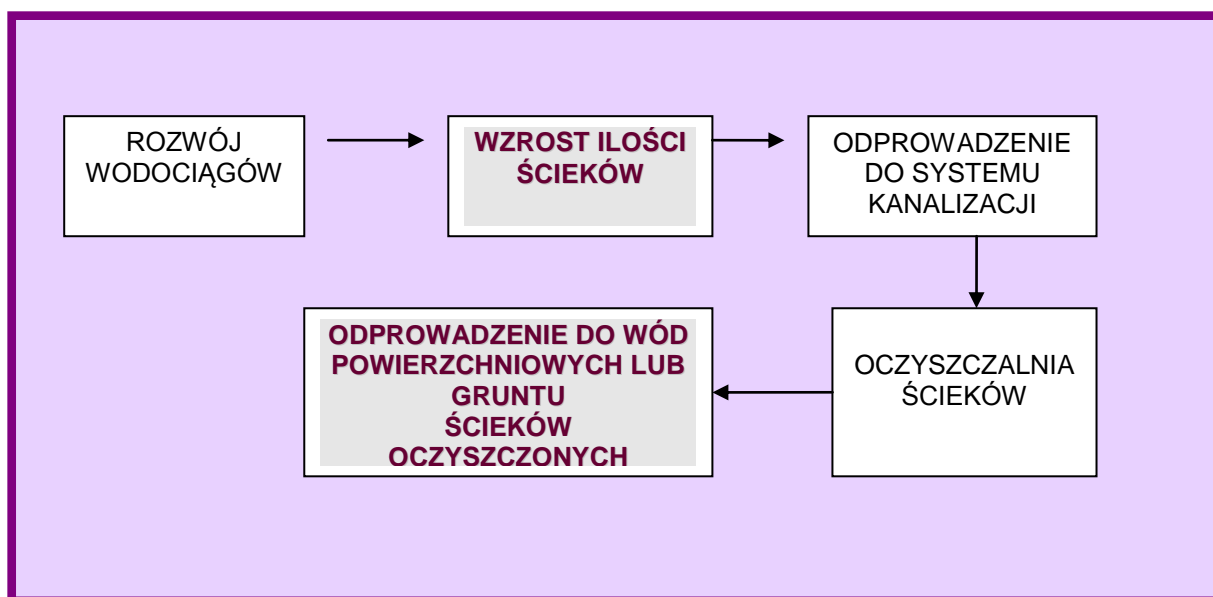
Rozwój sieci gazowych i ciepłych wpływa na ograniczenie spalania paliw stałych, a tym samym na ochronę powietrza.

Niezwykle istotne dla ochrony powierzchni ziemi, wód gruntowych i powierzchniowych jest wyeliminowanie tzw. dzikich wysypisk odpadów poprzez objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem wywozu odpadów i selektywnej zbiórki niektórych ich rodzajów.

Modernizacja dróg, tworzenie obwodnic, zmniejsza uciążliwość hałasu i emisji pogarszających zdrowie i komfort mieszkańców.

3.4.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Prawidłowo prowadzona gospodarka wodno–ściekowa powinna być powiązana w łańcuch następujących zależności:

Zaspokajanie potrzeb poprzez system wodociągowy wiąże się ze spełnieniem dwóch imperatywów:

- zachowania wymagań jakościowych wobec wody dostarczanej na różne cele,
- zapewnienia dostarczania wody w oczekiwanej, racjonalnie uzasadnionej potrzebami ilości.

Wody, występujące w przyrodzie narażone są na różnego rodzaju zanieczyszczenia, rozumiane jako nadmierne w stosunku do dopuszczalnych dla danego rodzaju użytkowania wód stężenia związków mineralnych, organicznych lub bakterii.

Wody powierzchniowe i podziemne narażone są na zanieczyszczenie azotem, metalami ciężkimi, fosforanami, siarczanami, chlorkami, substancjami powierzchniowo–czynnymi, fenolami, fluorkami, bakteriami chorobotwórczymi, itd.

W zanieczyszczonych wodach wzrasta biologiczne i chemiczne zapotrzebowanie tlenu (zmniejsza się stężenie tlenu rozpuszczonego), zmienia się ich barwa, zapach, odczyn i temperatura.

Na terenie gminy Świerżno źródło wody surowej dla potrzeb miejscowych wodociągów, stanowi woda, pochodząca z ujęć wód podziemnych.

Gmina znajduje się w obrębie jednostki hydrogeologicznej regionu szczecińskiego, gdzie występują piętra wodonośne czwartorzędowe i jurajskie.

Na obniżenie jakości wód podziemnych, w niektórych miejscach na terenie gminy, wpływa zwiększona zawartość m.in. żelaza, manganu oraz ich nadmierne zasolenie.

Gmina posiada dobrze rozwinięty system zaopatrzenia w wodę.

Układ wodociągów obejmuje gminę w 99%.

Na terenie gminy stworzono spójny system zaopatrzenia w wodę, oparty o wodociągi grupowe, na bazie istniejących wodociągów lokalnych.

Systemem wodociągów grupowych objęte są miejscowości:

- Chomino–Margowo–Osieczę–Duniewo. Ujęcie zlokalizowane jest w miejscowości Chomino,
- Gostyń–Rybice–Trzebierz. Ujęcie zlokalizowane jest w miejscowości Gostyń.
- Gostyniec–Redliny–Dąbrowa. Ujęcie wody zlokalizowane jest w miejscowości Gostyniec,
- Kępica–Będzieszewo. Ujęcie wody zlokalizowane jest w miejscowości Kępica,
- Ciesław–Krzepocin. Ujęcie wody zlokalizowane jest w miejscowości Ciesław,
- Stuchowo–Starza. Ujęcie wody zlokalizowane jest w miejscowości Stuchowo,
- Świerżno. Ujęcie wody zlokalizowane jest w miejscowości Świerżno,
- Kaleń–Grębice. Ujęcie wody zlokalizowane jest w miejscowości Kaleń,
- Sulikowo. Ujęcie wody zlokalizowane jest w miejscowości Sulikowo.
- Jatki. Ujęcie wody zlokalizowane jest w miejscowości Jatki.

Studnie o złym stanie technicznym oraz o podwyższonej zawartości związków azotu (na skutek nadmiernego nawożenia) przewidziane są do wyłączenia z eksploatacji.

Gmina zaopatrywana jest z 10 ujęć wody.

Długość sieci wodociągowej wynosi 55,5 km.

Łączna wydajność ujęć wody na terenie gminy wynosi 175,7 m³/h.

Zużycie wody do celów konsumpcyjnych na 1 mieszkańca wynosi 43,3 m³/rok.

Tabela nr 3.4.1.1 Wodociągi obsługujące gminę

Wodociąg określony nazwą miejscowości	Obsługiwane miejscowości	% mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej (wartość szacunkowa)	Sprzedaż wody wraz ze sprzedażą hurtową według danych z 2001 roku m ³ /rok
Gostyń	Gostyń, Rybice, Trzebieradz	99	40800
Chomino	Chomino, Margowo, Osieczę, Duniewo	99	19100
Świerzno	Świerzno	100	84200
Kaleń	Kaleń	99	6100
Sulikowo	Sulikowo	100	7600
Kępica	Kępica, Będzieszewo	99	9100
Jatki	Jatki	100	7100
Stuchowo	Stuchowo, Starza	100	42100
Ciesław	Ciesław, Krzepocin	99	11300
Gostyniec	Gostyniec, Redliny, Dąbrowa	100	4900
			232300

Na podstawie: opracowanie własne wykonawcy, oparte na informacjach Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej (SANEPiD)

Tabela nr 3.4.1.2. Ujęcia wody eksploatowane na terenie gminy Świerzno (stan na grudzień 2004)

Ujęcie wody	Miejscowości zasilane w wodę	Wydajność ujęcia w m ³ /h	Pobór wody m ³ /rok	Sprzedaż wody m ³ /rok	Liczba odbiorców wody*
Gostyń	Gostyń, Rybice, Trzebieradz	41	48051	46369	267
Chomino	Chomino, Margowo, Osieczę, Duniewo	25	18347	17705	146
Świerzno	Świerzno	30	76838	74149	166
Kaleń	Kaleń, Grębice	15	6270	6051	38
Gostyniec	Gostyniec, Redliny, Dąbrowa	17	6066	5854	63
Sulikowo	Sulikowo	36	5768	5566	57
Kępica	Kępica, Będzieszewo	26	8472	8175	39
Jatki	Jatki	12	5873	5668	42
Stuchowo	Stuchowo, Starza	53	33922	32735	282
Ciesław	Ciesław, Krzepocin	35	12932	12479	90

*liczba odbiorców wody nie jest jednoznaczna z liczbą mieszkańców

Na podstawie: dane uzyskane w firmie Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie

3.4.2. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW

Nieuporządkowane usuwanie ścieków z domostw i obiektów gospodarki, najczęściej w pobliżu miejsca wytwarzania, zagraża poważnie jakości wód.

Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, w tym budowa systemów kanalizacji, powiązanych z oczyszczalniami ścieków, jest jednym z priorytetowych zadań gminy.

Gmina Świerzno skanalizowana jest w 56%.

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 10,5 km.

Urządzenia kanalizacyjne funkcjonują w miejscowościach: Świerzno, Stuchowo, Kępica, Starza, Gostyń.

Ścieki z miejscowości Świerzno odprowadzane są na oczyszczalnię w Świerznie.

W miejscowości Stuchowo funkcjonuje kanalizacja sanitarna grupowa wraz z oczyszczalnią ścieków mechaniczno-biologiczną o przepustowości 120 m³/d, obsługująca zabudowę mieszkaniową wielorodzinną.

Na oczyszczalnię odprowadzane są ścieki sanitarne z miejscowości Kępica.

W miejscowości Starza funkcjonuje kanalizacja sanitarna wraz z oczyszczalnią ścieków mechaniczną typu Imhoff o przepustowości 20 m³/d.

Na oczyszczalnię odprowadzane są ścieki produkcyjne oraz sanitarne z zabudowy mieszkaniowej. Ścieki po oczyszczeniu odprowadzane są do rowu melioracyjnego.

Z miejscowości Gostyń ścieki sanitarne odprowadzane są do kanalizacji sanitarnej w Pobierowie (Powiat Gryficki, gmina Rewal).

Zakłady i urządzenia odprowadzające ścieki znacząco oddziałujące na jakość wód powierzchniowych (dane WIOŚ, stan na rok 2001)

Komunalna oczyszczalnia ścieków Świerzno

Eksploatację oczyszczalni, na podstawie umowy z gminą Świerzno, prowadzi Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie.

Jest to oczyszczalnia typu „BIOBLOK”.

Odbiornikiem ścieków jest Stuchowska Struga.

Przeciętny dobowy odpływ ścieków wynosi 169 m³/d.

Stan techniczny i eksploatacyjny – poprawny.

Oczyszczalnia została zmodernizowana i rozbudowana.

Oprócz ścieków komunalnych, przyjmuje również ścieki z rzeźni-masarni w Świerznie.

Komunalna oczyszczalnia ścieków Stuchowo

Eksploatację obiektu, na podstawie umowy z gminą Świerzno, prowadzi Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o.o., w Goleniowie.

Odbiornikiem ścieków jest Stuchowska Struga.

Przeciętny dobowy odpływ ścieków wynosi 85 m³/d.

Okresowo dowożone są tu ścieki z lokalnej ubojni, które w niekorzystny sposób wpływają na eksploatację urządzeń i poziom zanieczyszczenia odprowadzanych ścieków.

3.4.3. GOSPODARKA ODPADAMI

Gmina Świerzno należy do Celowego Związku Gmin R-XXI.

Tworzenie struktur organizacyjnych poprzez łączenie się gmin (jak w przypadku R-XXI), w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć w zakresie gospodarki odpadami, a głównie zbiórki odpadów, ma swoje uzasadnienie zarówno z punktu widzenia technicznego, jak i ekonomicznego.

Gminy należące do Związku R-XXI posiadają wspólny Plan Gospodarki Odpadami.

Jak wynika z Planu Gospodarki Odpadami dla Celowego Związku Gmin CZG R-XXI z siedzibą w Nowogardzie, na terenie gminy Świerzno, w roku 2002 zebrano 287,6 Mg odpadów komunalnych z gospodarstw domowych i 146,6 Mg odpadów komunalnych wytworzonych przez przedsiębiorców.

Odpady z terenu gminy wywożone są na składowisko w Chrzastowie (gmina Kamień Pomorski).

Na terenie gminy, w zależności od rodzaju zabudowy, funkcjonują dwa sposoby zbiórki odpadów:

- w zabudowie jednorodzinnej, rozproszonej – pojemniki jednostkowe, dzierżawione mieszkańcom przez firmę obsługującą dany teren,
- w zabudowie wielorodzinnej, zwartej – pojemniki zbiorcze (kontenery), ustawione w punktach ogólnie dostępnych dla mieszkańców.

System zbiórki odpadów obejmuje przede wszystkim odpady komunalne, niesegregowane.

Zbieraniem i transportem odpadów komunalnych zajmuje się jedna prywatna firma, która uzyskała stosowne decyzje administracyjne na świadczenie tego typu usług.

Największym problemem jest fakt, iż nie wszyscy mieszkańcy objęci są zorganizowanym odbiorem odpadów.

Z powyższego Planu wynika, iż na terenie gminy nie jest prowadzona selektywna zbiórka odpadów.

Gmina przygotowuje się do jej wprowadzenia.

*Tabela nr 3.4.3.1.
Obsługa gospodarki odpadami na terenie gminy Świerzno*

Nazwa gminy	Nazwa firmy obsługującej gospodarkę odp. komunalnymi	Adres, tel.	Obsługiwany obszar/region
Świerzno	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.	72-400 Kamień Pomorski ul. Szczecińska 2 tel.382-08-88	gm. Świerzno

Na podstawie: Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Kamieńskiego

3.4.4. ZAOPATRZENIE W PALIWA GAZOWE

Gmina Świerzno jest częściowo zgazyfikowana.

Zaopatrzeniem w gaz z sieci gazowej średniego ciśnienia objęte jest około 40% miejscowości w gminie. Zgazyfikowane są wsie: Gostyń, Gostyniec, Świerzno, Stuchowo, Sulikowo, Starza, Trzebieradz, Kępica, Ciesław.

Gaz ziemny wysokometanowy GZ-50 doprowadzony jest do gminy gazociągiem średniego ciśnienia z rur PE o średnicy 125 mm z kierunku Pobierowa

do miejscowości Gostyń, stąd rozprowadzany jest do pozostałych zgazyfikowanych miejscowości.

Łączna długość gazociągów średniego ciśnienia na terenie gminy wynosi około 26,6 km.

Zastosowanie gazu ziemnego do ogrzewania w indywidualnych gospodarstwach domowych jest jedną z najbardziej efektywnych metod ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza oraz uzyskania wysokiej sprawności energetycznej i komfortu użytkowania.

Spośród paliw naturalnych używanych w gospodarce gaz ziemny jest najczystszym nośnikiem energii.

3.4.5. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

Zachodnia część gminy Świeržno zasilana jest siecią 15 kV z Kamienia Pomorskiego. Pozostała część gminy zasilana jest z GPZ Golczewo.

Sieć elektroenergetyczna SN-15 kV napowietrzna, wyprowadzona z powyższych stacji zasilających stacje transformatorowe, zlokalizowane we wszystkich miejscowościach gminy, stacje te zasilają odbiorców na poziomie niskiego napięcia 0,4 kV.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 49 stacji transformatorowych 15/0,4 kV, z przewagą stacji słupowych zasilanych liniami napowietrznymi.

Istniejący układ sieci SN -15 kV jest wystarczający dla zasilania podwojonej ilości mieszkańców (bez dużego energochłonnego przemysłu).

Przebiegająca w południowej części gminy pomiędzy miejscowościami: Margowo, Chomino, Osieczę, Krzepocin, Ciesław linia napowietrzna 110 kV przechodzi przez gminę tranzytowo z Kamienia Pomorskiego do Gryfic.

Obszar ograniczonego użytkowania wzdłuż istniejącej napowietrznej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia WN -110 kV wynosi 2 x 20 m.

Stan sieci SN -15 kV, a także ilość i rozmieszczenie stacji 15/0,4 kV jest dobry.

3.4.6. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

Ciepło na terenie gminy jest wytwarzane przez źródła indywidualne lub lokalne, opalane paliwem gazowym z sieci lub gazowym płynnym oraz paliwem stałym.

Brak jest scentralizowanych systemów ciepłowniczych.

Planowana pełna gazyfikacja gminy, przewiduje w 100% pokrycie potrzeb ciepłych nośnikiem gazowym, wyklucza możliwość budowy ciepłowni centralnej i sieci ciepłej.

Tworzenie nowoczesnego systemu zaopatrzenia w ciepło na terenie gminy polegać będzie na zamianie lokalnych kotłowni węglowo-koksowych na samoobsługowe kotłownie olejowe, gazowe lub na biomasę.

Zaopatrzenie w ciepło w rozumieniu ustawy prawo energetyczne, to procesy związane z dostarczaniem do odbiorców energii cieplnej – w gorącej wodzie, parze, lub innych nośnikach. Uciążliwość tych procesów jest związana z rodzajem użytego nośnika. Najbardziej uciążliwe dla powietrza jest spalanie paliw stałych (węgla, koksu), które powoduje tzw. niską emisję.

Rozwiązania w zakresie infrastruktury komunalnej i mieszkalnictwa mają wpływ na jakość powietrza.

3.4.7. TELEKOMUNIKACJA

Abonenci w gminie Świerzno obsługiwani są przez centrale automatyczne, obsługujące obszar całej gminy, zlokalizowane w Świerznie, Gostyniu, Stuchowie.

Gmina objęta jest również telefonią bezprzewodową.

Na terenie gminy na dzień dzisiejszy zainstalowana jest jedna stacja bazowa telefonii komórkowej.

Rozmieszczenie stacji bazowych zapewnia dostępność łączności cyfrowych dla abonentów gminy Świerzno na całym terenie administracyjnym. Przewiduje się dalsze inwestycje w zakresie telefonii bezprzewodowej.

Bezobsługowe stacje bazowe telefonii komórkowej przeznaczone są do realizacji bezprzewodowej łączności telefonicznej typu komórkowego.

Źródło emisji energii do środowiska stanowią zainstalowane na masztach anteny nadawcze (lub ich równoważne zamienniki), które składają się z anten sektorowych o częstotliwości 870-960 lub 900-1800 MHz oraz anten radiolinii radiowych o częstotliwości 38 MHz.

Jak wynika z danych, uzyskanych w Urzędzie Gminy w Świerznie, stacja bazowa zlokalizowana na terenie gminy spełnia wymagania przepisów ochrony środowiska. W miejscach dostępnych dla ludności pola elektromagnetyczne nie przekraczają wartości dopuszczalnych, określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30.10.2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, a także sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. Nr 192, poz. 1883).

Stacje bazowe, zlokalizowane na terenie gminy:

- Stacja Bazowa Telefonii Cyfrowej PLUS GSM-900MHz. zlokalizowana na terenie oczyszczalni ścieków w Świerznie.

3.4.8. UKŁAD DROGOWY I KOMUNIKACJA

Gmina Świerzno leży poza układem dróg krajowych. Przez obszar gminy, ani w jej najbliższym sąsiedztwie, nie przebiegają żadne linie kolejowe.

Mimo to, dość dobrze rozwinięty układ dróg wojewódzkich i powiatowych umożliwia łatwe skomunikowanie poszczególnych miejscowości na obszarze gminy oraz zapewnia sprawną obsługę głównych kierunków przemieszczeń, wiążących gminę z powiatem, siedzibą województwa i sąsiednimi gminami.

Powiązania gminy w kierunku wschodnim i zachodnim zapewnia droga wojewódzka nr 103 (Kamień Pomorski–Trzebiatów).

Istotną rolę w powiązaniach zewnętrznych na tym kierunku spełnia także droga wojewódzka nr 102 (Międzyzdroje–Kołobrzeg), przebiegająca wzdłuż północnej granicy gminy.

Powiązania gminy z południowymi gminami zapewnia droga wojewódzka nr 105 (Świerzno–Brojce–Rzesznikowo), wiążąca jednocześnie gminę z drogą krajową nr 6 Szczecin–Koszalin–Gdańsk.

Istniejące trasy wędrówne:

- Szlak Cystersów: Kamień Pomorski - Jatki - Świerzno - Cerkwica - Trzebiatów - częściowo biegnie wzdłuż nasypu dawnej kolejki wąskotorowej, która może zostać wykorzystana w przyszłości na turystyczną ścieżkę rowerową,
- trasa: Świerzno - Stuchowo - Gryfice. W Stuchowie znajduje się budynek pałacu z towarzyszącym założeniem parkowym największym w województwie zachodniopomorskim (41 ha).

3.4.9. ZAGROŻENIA JAKOŚCI ŚRODOWISKA

Zagrożenia jakości wód powierzchniowych i podziemnych

Zagrożenie dla jakości wód podziemnych i powierzchniowych na terenie gminy może stanowić:

- powstawanie dzikich wysypisk,
- brak kanalizacji na części terenów wiejskich,
- zły stan zbiorników bezodpływowych i zanieczyszczenie wód gruntowych przez infiltrację zanieczyszczeń (źle zabezpieczone szamba),
- nieczynne studnie i otwory obserwacyjne,
- zrzut ścieków technologicznych z rzeźni-masarni w Świerznie do oczyszczalni komunalnej i okresowe przyjmowanie ścieków z lokalnej ubojni na oczyszczalnię w Stuchowie, co niekorzystnie wpływa na eksploatację urządzeń i jakość odprowadzanych ścieków oczyszczonych.

Zgodnie z założeniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świerzno, w celu ochrony wód podziemnych należy:

- wprowadzić zakaz zrzutu ścieków, stosowania gnojowicy, lokalizacji składowisk obornika oraz gromadzenia odpadów dla rozległej strefy alimentacji wód podziemnych (w strefie tej dochodzi wskutek braku izolacji do przenikania zanieczyszczeń do górnego poziomu użytkowego wód podziemnych),
- prowadzić bardzo racjonalny pobór na ujęciach ujmujących wody poziomu jurajskiego, aby nie dopuścić do nieodwracalnych procesów zasolenia tych wód (zagrożone ujęcia wody: Ciesław, Gostyń, Kępica, Sulikowo i Świerzno),
- zlikwidować nieczynne studnie ujęć w Będzieszewie, Rybicach, Jatkach, Starzy i Duniewie, w celu uniemożliwienia funkcjonowania ułatwionych dróg przenikania zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- uporządkować i poprawić stan sanitarny bezpośredniego otoczenia studni w ujęciach w Chominie, Kępicy i Ciesławiu,
- opracować i wprowadzić granice terenu pośredniego stref ochronnych ujęć (na wniosek użytkowników), dotyczy to głównie ujęć dużych, funkcjonujących w pobliżu ognisk zanieczyszczeń i zagrożonych degradacją poziomu użytkowego.

Z kolei w celu ochrony wód powierzchniowych należy:

- uporządkować gospodarkę wodno-ściekową na obszarze gminy, ze szczególnym uwzględnieniem miejscowości leżących nad rzekami, oraz w strefie alimentacji wód: Gostyniec, Jatki, Chomino, Duniewo i Krzepocin.
- zlikwidować lub zminimalizować odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych,
- zlikwidować wszelkie źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i gruntowych (nieprawidłowo eksploatowane szamba, składowiska odpadów, składowiska obornika itp.),
- zachować wolny dostęp do istniejących na terenie gminy jezior z zakazem zabudowy w strefie skłonu mis jeziornych (szczególnie jeziora koło Chomina),
- zachować zbiorniki wodne na terenie wsi, które stanowią istotny element krajobrazu osiedli i pełnią rolę biocenotyczną oraz zmniejszyć stopień ich zanieczyszczenia,
- w granicach gminy zachować wszelkie oczka i jeziorka śródpolne i śródleśne, które stanowią ważny czynnik ekosystemów polnych i leśnych, pełnią rolę krajobrazową, wiatrochronną, biocenotyczną oraz wpływają dodatnio na bilans wodny. Stanowią miejsce przebywania i rozrodu licznych gatunków zwierząt,
- utrzymać systemy melioracyjne w dolinach rzek, ze szczególnym uwzględnieniem doliny Stuchowskiej Strugi oraz pradoliny przymorskiej, co pozwoli na zachowanie tradycyjnej gospodarki łąkarskiej i ekstensywnego wypasu z zachowaniem istniejących stosunków wodnych oraz ekosystemów torfowiskowych,
- chronić doliny rzek Świniec–Stuchowska Struga oraz pradolinę przymorską ze względu na pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych przed tworzeniem barier uniemożliwiających migrację zwierząt.

Zagrożenia jakości powietrza

Największym zagrożeniem dla powietrza jest spalanie paliw stałych, co przyczynia się do jego zapylenia i zanieczyszczenia związkami siarki i węgla.

Drugą, co do ważności, jest emisja pochodząca ze spalin pojazdów samochodowych. Poważne znaczenie dla ochrony atmosfery ma także ograniczenie emisji pyłów.

W gminie Świeržno ruch pojazdów nie stanowi poważnego zagrożenia dla jakości powietrza, natomiast spalanie paliw jest problemem, szczególnie w jej niezgazyfikowanej części.

Ocenę jakości powietrza dla gmin Powiatu Kamieńskiego (w tym gminy Świeržno) wykonano w oparciu o prowadzone przez Powiatową Stację Sanitarno–Epidemiologiczną w punkcie zlokalizowanym w Kamieniu Pomorskim przy ul. Wolińskiej 7b, a także w oparciu o wyniki badań tzw. stacji pasywnych.

Jedną z takich stacji zlokalizowana jest w Świerźnie.

Na badanym obszarze pomiary nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych norm średniorocznych stężeń: SO₂, NO₂ i pyłu zawieszonego ogółem.

Stężenie dwutlenku siarki stanowi około 20% najwyższego dopuszczalnego stężenia średniorocznego, a stężenie pyłu zawieszonego 6%.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska klasyfikuje poziomy stężenie:

- A nieprzekraczający wartości dopuszczalnej
- B powyżej wartości dopuszczalnej lecz nie przekraczający wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji*
- C powyżej wartości dopuszczalnej* powiększonej o margines tolerancji
- B/C zachodzi możliwość przekroczenia wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji.

*z uwzględnieniem dozwolonych częstości przekroczeń określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów

Poziom B wymaga określenia obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych. Poziom C wymaga określenia obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji oraz opracowania Programu Ochrony Powietrza (POP). Poziom B/C wymaga określenia obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych oraz potencjalnych obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji, a także przeprowadzenia dodatkowych badań w celu określenia czy konieczne jest opracowanie POP.

Powiat Kamieński sklasyfikowano pod względem zawartości zanieczyszczeń, pod kątem ochrony zdrowia, przy uwzględnieniu stężeń średniorocznych):

- stężenia dwutlenku siarki SO₂ (znajduje się w strefie A),
- stężenia dwutlenku azotu NO₂ (znajduje się w strefie A),
- stężenia pyłów zawieszonych PM10 (znajduje się w strefie A),
- stężenia ołowiu Pb (znajduje się w strefie A),
- stężenia benzenu C₆H₆ (znajduje się w strefie A),
- stężenia tlenku węgla CO (znajduje się w strefie A),
- zawartości ozonu O₃ (znajduje się w strefie A).

Analogiczną ocenę poziomów zanieczyszczeń dokonano przy uwzględnieniu kryterium ochrony roślin i gminy Powiatu Kamieńskiego sklasyfikowano na poziomie A.

Zagrożenie hałasem - środowisko akustyczne w gminie

Jednym z głównych czynników wpływających na jakość środowiska akustycznego jest komunikacja i związany z nią hałas.

Gmina Świerżno położona jest poza siecią dróg krajowych, jednakże zły stan nawierzchni części dróg przyczynia się do zwiększonego oddziaływania hałasu.

W Planie rozwoju lokalnego gminy Świerżno zakłada się sukcesywny remont lub wymianę nawierzchni dróg powiatowych (patrz: tabela nr 4.3.2.1).

Zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym

Głównym źródłem promieniowania elektromagnetycznego jest infrastruktura elektroenergetyczna, czyli linie i stacje elektroenergetyczne oraz instalacje elektryczne odbiorcze.

Przez gminę Świerżno przechodzi tranzytowo linia napowietrzna 110 kV z Kamienia Pomorskiego do Gryfic – wzdłuż linii wyznaczono obszar ograniczonego użytkowania 2 x 20 m.

W ramach modernizacji linii należy dążyć do podwyższenia słupów, celem zmniejszenia oddziaływania pola elektromagnetycznego.

Innym źródłem promieniowania elektromagnetycznego są stacje bazowe i maszty telefonii komórkowej oraz maszty radiowe.

Na terenie gminy zlokalizowana jest jedna stacja bazowa telefonii komórkowej.

Zagrożenie powodzią

Gmina Świeržno znajduje się w zlewni rzeki Świniec i zasilana jest przez rzeki Stuchowska Struga i Wołcza.

Zagrożenie powodzią nie jest duże i występuje w niewielkim zakresie wzdłuż rzek Wołcza oraz Stuchowska Struga, powodując podtopienie użytków zielonych. Rzeki te w ujściowym odcinku są obwałowane, aby chronić użytki zielone. W przypadku przepływów maksymalnych, w celu ochrony przeciwpowodziowej wykorzystuje się tereny zalewowe Strzeżewo oraz częściowo tereny zalewowe Chrzastowo, odwadniane przez dwie stacje pomp.

Zagrożenie wskutek degradacji gruntów

Dużym zagrożeniem dla jakości gruntów jest ich degradacja wskutek nielegalnego wydobycia kruszyw.

Zgodnie z założeniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świeržno, w odniesieniu do surowców ustala się:

- bezwzględny zakaz nielegalnego poboru kruszywa,
- zakaz eksploatacji torfów w obszarach chronionych oraz urządzania na ich obszarze stawów hodowlanych,
- przeprowadzenie rozpoznania geologicznego możliwości udokumentowania złoża kruszywa naturalnego,
- eksploatacja złoża kruszywa naturalnego w Gostyńcu powinna być uporządkowana – aktualizacja dokumentacji. Należy opracować projekt rekultywacji. W wyrobisku nie mogą być gromadzone odpady bytowe,
- nieczynne wyrobiska poeksploatacyjne należy objąć pracami rekultywacyjnymi (kierunek leśny lub rolny) i zlikwidować funkcjonujące w ich obrębie dzikie wysypiska,
- stare wyrobiska w obrębie ozów krzepocińskich należy oczyścić i pozostawić procesom renaturalizacji.

Zagrożenie jakości gleb

Zagrożeniem dla jakości gleb jest fakt, iż nie wszyscy mieszkańcy gminy objęci są zorganizowanym wywozem odpadów, a co za tym idzie powstawanie dzikich składowisk. Dzikie składowiska na terenie poszczególnych miejscowości są na bieżąco likwidowane. Zaleca się opracowanie szczegółowej inwentaryzacji dzikich składowisk (zalecenie planu powiatowego).

Zgodnie z założeniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świeržno, w odniesieniu do gleb ustala się:

- gleby wysokiej jakości, obejmujące drugi i czwarty kompleks przydatności rolniczej należy chronić przed przeznaczeniem na cele nierolnicze (szczególnie cele inwestycyjne i mieszkaniowe). Dotyczy to szczególnie rozległych płątów gleb wysokiej jakości występujących w rejonie Sulikowa – Gostynia, Świerzna, Stuchowa-Starzy-Kępcy oraz Osieczka-Duniewa. Gleby te powinny stanowić podstawowy ekosystem żywicielski i naturalną podstawę rozwoju gospodarczego gminy,
- ze względu na pokrywanie się stref występowania gleb wysokiej jakości z terenami o korzystnych pod zabudowę warunkach wodno-glebowych, w wyznaczaniu kierunków zagospodarowania na cele nierolnicze należy wykorzystywać w pierwszej kolejności wolne działki siedliskowe w obrębie wsi,

- na terenach użytkowanych rolniczo, zagrożonych erozją należy wprowadzić odpowiednie zabiegi przeciwoerozyjne. Część stoków należy zadrzewić lub użytkować w charakterze pastwiska,
- gleby o niskiej jakości szóstego i siódmego kompleksu przydatności rolniczej nieuwzględnione w produkcji rolnej i nieprzeznaczone pod zabudowę należy wskazać do zalesienia,
- użytki zielone należy zachować w dotychczasowym użytkowaniu rolniczym, ze szczególnym uwzględnieniem rozległych łąk i pastwisk w dolinie Stuchowskiej Strugi, pradolinie przymorskiej oraz Wołczy. Stanowią one istotny element krajobrazu, pełniąc rolę ważnych dla fauny korytarzy ekologicznych,
- wskazuje się na potrzebę zachowania wszelkich nieużytków naturogenicznym na terenie gminy. Należą do nich oczka śródpolne i śródleśne, torfowiska, bagna, zarośla i zakrzewienia śródpolne. Odgrywają one ważną rolę biocenotyczną, ekologiczną, krajobrazową i wiatrochronną. Najcenniejsze spośród tych terenów zaproponowane zostały do ochrony jako użytki ekologiczne.

3.5. EDUKACJA EKOLOGICZNA I ŚWIADOMOŚĆ SPOŁECZNA

Edukacja ekologiczna na terenie gminy Świerżno prowadzona jest w różnorodnej formie – od edukacji formalnej do nieformalnej.

W ramach edukacji formalnej prowadzona jest w placówkach oświatowych wszystkich szczebli – od przedszkola po szkoły podstawowe i gimnazjum.

W placówkach tych organizowane są konkursy i mini-olimpiady o tematyce przyrodniczej oraz krajoznawczej. Odbývają się tu lekcje pogładowe. Nauczyciele opracowują własne programy autorskie, związane z tematyką morską i ekologiczną. Biblioteki szkolne (w większości przypadków) wyposażone są w tytuły o tematyce przyrodniczej, krajoznawczej, itp.

W ramach edukacji nieformalnej odbywają się różnego rodzaju akcje, festyny, konkursy, wystawy, rajdy, kampanie i programy edukacyjne. Wymienić w tym miejscu należy „Sprzątanie Świata”. W wymienionych wyżej akcjach i programach biorą udział nie tylko dzieci, ale także i dorośli mieszkańcy gminy.

Na terenach nadleśnictw wytyczone zostały tzw. ścieżki dydaktyczne.

4. KIERUNKI DZIAŁAŃ

4.1. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

4.1.1. OCHRONA PRZYRODY I JEJ ZASOBÓW

Ingerencja człowieka w środowisko przyrodnicze staje się, zwłaszcza w ostatnim czasie, czynnikiem naruszającym stan biologicznej równowagi i przyczynia do wielu zagrożeń zasobów naturalnych. Negatywnymi skutkami antropopresji są odpady, zanieczyszczenia, nadmierna eksploatacja zasobów.

Skutki te mają charakter strat gospodarczych (wymiernych, finansowych) i społecznych (niewymiernych bądź trudno mierzalnych finansowo), związanych głównie z warunkami życia pracy i wypoczynku ludzi.

Ochrona zasobów środowiska naturalnego stanowi zatem jedno z zadań priorytetowych polityki strukturalnej i rozwoju obszaru gminy Świerżno.

Problematyka z tym związana obejmuje między innymi:

- zalesianie (zadrzewianie) gruntów,
- ochronę gatunków roślin i zwierząt,
- ochronę wód podziemnych,
- redukcję zanieczyszczeń,
- zachowanie krajobrazu i cennych obiektów przyrodniczych,
- zagospodarowanie odpadów, itd.

Przyjęcie przez Polskę ustawodawstwa Unii Europejskiej wymaga podjęcia wielu działań związanych z ochroną środowiska, przyrody i krajobrazu.

Zgodnie z przyjętymi celami rozwoju przestrzennego gminy, zasadniczą rolę w procesie ich realizacji pełnić będą przyjęte kierunki ochrony środowiska przyrodniczego.

Podstawowe zasady ochrony środowiska przyrodniczego określa się poniżej w odniesieniu do ochrony:

- cennych zbiorowisk roślinnych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych,
- cennych siedlisk faunistycznych,
- istniejących form geomorfologicznych i gleb,
- czystości powietrza,
- zasobów wodnych,
- ekosystemów leśnych,
- terenów zieleni urządzonej.

Według ustawodawcy ideą ochrony przyrody jest zachowanie potencjału przyrodniczego biosfery, w szczególności poprzez zachowanie ciągłości istnienia rodzimych gatunków i ekosystemów.

W celu realizacji tych zadań niezbędne jest:

- sukcesywne tworzenie obszarów chronionych, które wraz z lasami i terenami zieleni komunalnej połączone byłyby korytarzami ekologicznymi,
- optymalne kształtowanie struktury przestrzennej rozmieszczania lasów poprzez nowe zalesienia, jak również objęcie szczególnym nadzorem lasów pozostających poza własnością Skarbu Państwa,

Przedmiotem szczególnej ochrony są cenne zbiorowiska oraz chronione gatunki roślin, a także siedliska wielu gatunków zwierząt, których obecność udokumentowano na podstawie odpowiednich badań i inwentaryzacji.

Celem ochrony w/w ekosystemów jest zachowanie pełnej różnorodności świata roślin i zwierząt, a w szczególności gatunków zagrożonych wskutek różnorodnej działalności człowieka.

Dla zachowania wymienionych ekosystemów, na terenie gminy Świerzno planuje się powołanie (zgodnie z założeniami Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kamieńskiego):

- obszarów chronionego krajobrazu (2),
- użytków ekologicznych (8),
- pomników przyrody (31).

Obszar Chronionego Krajobrazu (OChK 1):

Cała północna część gminy oraz centralna z zachodu na wschód. Celem ochrony jest zachowanie walorów krajobrazowych i geomorfologicznych pradoliny pomorskiej na całej długości jej przebiegu przez gminę oraz doliny Stuchowskiej Strugi.

Wprowadzenie formy ochrony w postaci Obszaru Chronionego Krajobrazu następuje w drodze rozporządzenia wojewody lub uchwały Rady Gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świerzno postuluje utworzenie jednego całego międzygminnego Obszaru Chronionego Krajobrazu gmin: Rewal, Trzebiatów i Karnice.

W granicach OChK, w jego północnej części, plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego zakłada utworzenie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Pas Nadmorski Rewalsko-Trzebiatowski".

W związku z tym zasadnym jest utworzenie jednego międzygminnego OChK w powiązaniu z innymi terenami chronionymi i proponowanymi do ochrony.

Obszar Chronionego Krajobrazu (OChK 2):

Na terenie gminy (niewielki obszar w zachodniej części) przebiega granica Obszaru Chronionego Krajobrazu "Ujścia Odry".

Obszar ten został przewidziany do utworzenia w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego.

W granicach tego obszaru na terenie gminy Świerzno obowiązują zalecenia, jak dla obszaru OChK-1.

Użytki ekologiczne (UE):

Utworzenie użytków ekologicznych następuje w drodze rozporządzenia wojewody lub uchwałą rady gminy.

Po podjęciu stosownego aktu prawnego użytki ekologiczne uwzględnia się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i dokonuje się stosownego wpisu w ewidencji gruntów.

Świnieckie Podmoklisko (UE 1)

Dolina Świńca pomiędzy Strzeżewem a Świńcem.

Przekształcona dolina rzeczna niegdyś intensywnie użytkowana rolniczo. Obecnie teren od lat nie użytkowany rolniczo, stąd też powstała ostoja zwierząt.

Występuje tu arcydzięgiel litwor, a z fauny: żaby brunatne i zielone, rzekotka, kumak, ropucha szara i zielona, zaskroniec, kaczkę, gęgawa, bocian biały, błotniaki, chruściele, siewkowce, dudek, ptaki śpiewające.

(UE 2)

Położony w Oddziale 657f, 658d oraz 664a Nadleśnictwa Gryfice.

Śródleśne bagna i torfowiska z udziałem łożowisk i trzcinowiska oraz zarośli brzoźowych. Ostoja zwierzyny oraz miejsce występowania i rozrodu ptaków, płazów i gadów.

Bagno Dzików (UE 3)

Położone w oddziale 660-661 Nadleśnictwa Gryfice.

W skład użytku wchodzi trzy obiekty leżące w bezpośrednim sąsiedztwie.

Są to lokalne obniżenia terenu. Jednym z nich jest śródleśny zbiornik wodny, który uległ całkowitemu przekształceniu w torfowisko przejściowe.

Z flory stwierdzono tu występowanie m.in. modrzewnicy zwyczajnej, turzycy dziubkowatej, welnianki wąskolistnej i pochwowatej, bagna zwyczajnego, bobrka trójlistkowego i żurawiny błotnej.

Z fauny stwierdzono, że obiekt ten pełni funkcję miejsca rozrodu i przebywania płazów, a przede wszystkim ropuchy szarej i żab zielonych.

(UE 4)

Położony w Oddziale 678h, 690c oraz 691f Nadleśnictwa Gryfice.

Bagno śródleśne, mozaika zbiorowisk roślinności bagiennej z udziałem szuwara trzcinowego, miejsce występowania i rozrodu ptaków, płazów i gadów.

Leśne Bagno (UE 5)

Położone na południe od Stuchowskiej Strugi.

Las bagienny, rosnący na torfowisku niskim z bogatą i rzadką szatą roślinną.

Stwierdzono tu występowanie takich gatunków roślin, jak kruszczyk błotny, wąkrota zwyczajna, listera jajowata, podkolan biały, siedmiopalecznik błotny.

(UE 6)

Położony w Oddziale 715 Leśnictwa Gryfice.

Bagno śródleśne, zespół zbiorowisk terenów podmokłych z charakterystyczną roślinnością, miejsce występowania i rozrodu ptaków, płazów i gadów.

Świerzniańskie Mszary (UE 7)

Położone w oddziale 713-717 Leśnictwa Świerzno.

Śródleśne oczka wodne o charakterze dystroficznym, częściowo pokryte pływającym płem.

Stwierdzono tu rzadkie i ginące gatunki roślin, w tym storczyka błotnego.

Występuje tu również m.in. czermień błotna, turzyca sztywna i dzióbkwata, rosiczka okrągłolistna, kruszczyk błotny, bagno zwyczajne, żurawina błotna, grzybień biały, welnianka wąskolistna, pochwowata i szerokolistna.

W zakresie fauny stwierdzono, że obiekty te pełnią funkcję miejsc rozrodu i stałego przebywania dla ropuchy szarej, żab zielonych i brunatnych oraz żurawia.

Łabędzie Bagno (UE 8)

Położone w oddziale 706 Nadleśnictwa Gryfice oraz na gruntach ANR.

Łabędzie Bagno położone jest na obszarze dwóch gmin: Kamień Pomorski i Świerzno.

Obiekt leży w bezpośrednim sąsiedztwie doliny Wołczy.

Jest to jeden z najciekawszych obiektów w gminie Świerzno.

Jego powierzchnia wynosi 60 ha.

Obszar obejmuje zarówno małe zbiorniki wodne oraz drzewostany, w tym porastające torfowisko. Jest to rozległe obniżenie terenu otoczone mieszanym lasem z brzozą brodawkowatą i różnowiekową sosną zwyczajną.

Od północy znajduje się torfowisko wysokie. Obniżenie terenu stanowi torfowisko przejściowe, przecięte rowem melioracyjnym.

Na dnie dominuje *Sphagnum palustre* z towarzyszącą czermienią błotną, a na obrzeżach pod sosną zwyczajną wśród żurawiny błotnej łąny modrzewnicy zwyczajnej i wrzośca bagiennej.

W trakcie inwentaryzacji określono kilka różnych mikrobiotopów: torfowisko wysokie, torfowisko niskie wykorzystywane dla celów rolniczych jako pastwisko, las, zagłębienie szuwarowe, zarośnięte oczko wodne, jezioro, okresowe rozlewiska, kanały.

W zakresie fauny stwierdzono bardzo bogaty skład.

Do szczególnie interesujących gatunków należy zaliczyć tygryka paskowanego, skakuna, trzmiele, ropuchę szarą, żaby zielone i brunatne, kumaka nizinnego, zaskrońca, jaszczurkę zwinkę, łabędzia niemego, perkoza, błotniaka stawowego, ksyka, wodniczka, brodziec samotnego.

Jest to również miejsce kąpieliskowe dzików.

Pomniki przyrody:

Proponuje się powołanie 31 pomników przyrody, obejmujących pojedyncze stare drzewa i grupy drzew, oraz aleje (19 pojedynczych drzew, 10 alei, oraz 2 grupy drzew). Co do 5 już istniejących pomników przyrody, należy uaktualnić ich formę ochrony prawnej.

Utworzenie pomników przyrody następuje w drodze rozporządzenia wojewody.

wykaz proponowanych pomników przyrody:

I.p.	lokalizacja	gatunek	obwód w cm
1	Świerżno	kasztanowiec zwyczajny	422
2	S od Świerżna	jesion wyniosły	377
3	Stuchowo - park	dąb szypułkowy	408
4	Stuchowo obok parku	dąb szypułkowy	521
5	Torfowisko między Stuchowem a Kępicą	dąb szypułkowy	429
6	Torfowisko między Stuchowem a Kępicą	dąb szypułkowy	397
7	Torfowisko między Stuchowem a Kępicą	buk zwyczajny	392
8	W od Stuchowa	2 dęby szypułkowe	440-444
9	Torfowisko między Stuchowem a Kępicą	dąb szypułkowy	380

l.p.	lokalizacja	gatunek	obwód w cm
10	Stuchowo - park	buk zwyczajny dąb szypułkowy	370- 442
11	W od Stuchowa	dąb szypułkowy	482
12	S od Stuchowa przy zagłębieniu polnym	dąb szypułkowy	505
13	Kępica	modrzew sp.	326
14	S od Stuchowa przy drodze do Mechowa przy oczku wodnym	dąb szypułkowy	370
15	S od Stuchowa – wyschnięte obniżenie śródpolne	buk zwyczajny	625
16	Kępica niedaleko gorzelni	topola biała	430
17	Kępica	dąb szypułkowy	335
18	E od Trawnej Góry	dąb szypułkowy	408
19	L-ctwo Chomino oddz. 728	dąb szypułkowy	bd
20	N od Szumiącej	świerk sp.	291
21	N od Ciesławia	dąb szypułkowy	400
22	Ugory-Świniec	aleja kasztanowców	śr 300
23	Świerżno – skraj parku	aleja dębowa	406- 621
24	Świerżno – pomiędzy szosą do Ugorów a parkiem	aleja z przewagą kasztanowców białych	183- 457
25	Świerżno – droga główna na W	aleja kasztanowców	bd
26	Starza wzdłuż bezimiennego ciek w wodnego	aleja kasztanowców	śr 300
27	Starza przy małych oczkach wodnych	aleja kasztanowców	śr 300
28	Wzdłuż bezimiennego ciek w wodnego pomiędzy Kępicą a Stuchowem	aleja dębów szypułkowych	500- 600
29	S od Stuchowa – droga polna	aleja dębowo-klonowa	bd
30	N od Szumiącej w kierunku Margowa	aleja kasztanowców	bd
31	N od Ciesławia	aleja kasztanowców	bd

Lasy ochronne

Proponuje się nadanie statusu lasów ochronnych kompleksom leśnym położonym:

- pomiędzy miejscowościami Świerzno - Kaleń,
- w skrajnej południowej części gminy,
- ze względu na miejsca ostoi zwierząt.

Elementy Ekologicznej Sieci Obszarów Chronionych (ESOCh)

Sieć ESOCh tworzą strefy węzłowe i wiążące je korytarze ekologiczne.

Elementy ESOCh to obiekty, których powierzchnia wynosi od kilku arów do kilkuset hektarów. Pełnią one rolę miejsc rozrodu i stałego przebywania zwierząt.

Tereny te, to w większości obszary podmokłe, torfowiska, jeziora, oczka wodne lub trzcinowiska. Są miejscami, które zachowały się niemal w stanie naturalnym.

Na terenie gminy Świerzno znajdują się obszary ważne dla fauny zarówno o znaczeniu lokalnym, jak i ponadlokalnym. Zostały one wszystkie szczegółowo opisane w opracowaniu waloryzacyjnym.

Korytarze ekologiczne i obszary węzłowe

Korytarze ekologiczne mogą mieć znaczenie przede wszystkim dla lokalnej fauny, ale także mogą pełnić swe funkcje łącznikowe na szczeblu ponadregionalnym.

Na terenie gminy występują jedne i drugie. Opisane zostały szczegółowo w opracowaniu waloryzacyjnym.

Korytarze ekologiczne (lokalne i ponadregionalne) na terenie gminy tworzą:

- Łądkowski Kanał,
- Stuchowska Struga,
- Wołcza,
- Niemica,
- Janica.

Sieć korytarzy ekologicznych stanowi integralny element Ekologicznej Sieci Obszarów Chronionych (ESOCh) Pomorza Szczecińskiego.

Analiza uwarunkowań przyrodniczych, występujących w gminie pozwala na stwierdzenie, że w obrębie gminy Świerzno występują obszary, którym można nadać rangę obszaru węzłowego. Jest nim zetknięcie się Wołczy, Stuchowskiej Strugi i Świńca.

Bariery ekologiczne

Do największych barier, które stanowią przeszkodę w swobodnym przemieszczaniu się zwierząt należą:

- 1 wieża telefonii komórkowej,
- linie energetyczne, przecinające obszar gminy,
- drogi.

W związku z tym, że na terenie gminy istnieją dobre warunki do lokalizowania farm wiatrowych, barierę ekologiczną stanowić mogą w przyszłości wiatraki.

Ponadto barierę ekologiczną stanowić może projektowany gazociąg (z Norwegii przez Bałtyk), który w tym rejonie miałby być wyciągnięty na ląd.

Natura 2000

Polska, zgodnie z Traktatem Akcesyjnym podpisanym w 2003 r. w Atenach, zobowiązana jest przedstawić Komisji Europejskiej listę proponowanych specjalnych obszarów ochrony siedlisk (SOO), składających się na Europejską Sieć Ekologiczną Natura 2000, na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (zwana Dyrektywą Siedliskową).

Podstawę prawną wyznaczenia obszaru Natura 2000 stanowi nowa ustawa o ochronie przyrody, która weszła w życie 1 maja 2004 r.

Obszary Natura 2000 wyznacza się w celu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt wymienionych w załącznikach I i II do Dyrektywy Siedliskowej. Zgodnie tą Dyrektywą, podejmując działania ochronne dla zachowania siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których zostały wyznaczone obszary Natura 2000, należy uwzględniać uwarunkowania gospodarcze, społeczne, kulturalne oraz cechy regionalne i lokalne. Dyrektywa ta nie zakazuje realizacji planów i przedsięwzięć na obszarach Natura 2000, lecz określa stosowne procedury postępowania w przypadku, gdy mogą one w istotny sposób oddziaływać na siedliska lub gatunki o znaczeniu priorytetowym dla wspólnoty.

Działania ochronne dla różnych siedlisk i gatunków w obszarach Natura 2000 będą określone w planach ochrony.

Głównymi zasadami funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000 jest ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków w warunkach gospodarczego użytkowania terenu.

Wyznaczenie obszarów Natura 2000 podniesie rangę gminy w zakresie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej.

Na terenie gminy Świeržno proponuje się, aby przyszłe obszary NATURA 2000 były zlokalizowane na terenach istniejących oraz planowanych obszarów i obiektów prawnie chronionych, znajdujących się na terenie gminy.

Wyznaczenie przyszłych obszarów NATURA 2000 musi być zgodne z zaleceniami i założeniami opracowań planistycznych gminy.

4.1.2. KIERUNKI DZIAŁAŃ W DZIEDZINIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Proponowane kierunki działań:

(na podstawie Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kamieńskiego)

- zorganizowany system gospodarki odpadami,
- prowadzenie szlaków turystycznych, w tym budowa ścieżek rowerowych,
- ochrona i zagospodarowanie turystyczne atrakcyjnych terenów w gminie,
- ochrona powietrza,
- przygotowanie infrastruktury do przyjęcia wzmożonego ruchu turystycznego,
- poprawa komunikacji, promocja komunikacji przyjaznej środowisku,
- modernizacja dróg,
- edukacja ekologiczna społeczeństwa,
- poprawa komunikacji między instytucjami,
- zwodociągowanie i skanalizowanie wszystkich miejscowości,
- gazyfikacja terenów wiejskich,
- promocja rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki,
- rozwój turystyki, zwłaszcza agroturystyki,

- zachowanie najważniejszych walorów gminy (zieleń, lasy, woda), przeznaczenie tych terenów na potrzeby sportów,
- opracowanie zasad finansowania likwidacji dzikich wysypisk odpadów,
- rozważenie zorganizowania referendum w sprawie finansowania wywozu odpadów przez gminy,
- rozwój turystyki w lasach we współpracy z gminą,
- dofinansowanie edukacji ekologicznej,
- ograniczenie dopuszczalnych inwestycji szkodliwych dla środowiska na terenach cennych przyrodniczo.

(na podstawie Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Świeržno)

- zabezpieczenie nieeksploatowanych studni na nieczynnych ujęciach wody,
- budowa sieci wodociągowej w miejscowościach, w których występuje dotychczas brak takiej sieci,
- poprawa nawierzchni dróg,
- modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Świerźnie,
- wyznaczenie terenów pod lokalizację energetyki wiatrowej,
- dalsza gazyfikacja gminy,
- ochrona przyrody,
- ochrona użytków rolnych,
- zwiększenie powierzchni leśnych (zalesianie),
- ochrona zabytkowych parków (głównie przed dewastacją),
- likwidacja dzikich wysypisk i zapobieganie powstawaniu nowych,
- wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,
- dążenie do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
- budowa Gminnego Punktu Odpadów Niebezpiecznych (GPZON),
- zagospodarowanie zielenią terenów przydomowych we wsiach, placów i skwerów publicznych,
- rozwój gospodarstw agroturystycznych.

4.2. ŚRODOWISKO KULTUROWE

Podstawowym celem przestrzennym rozwoju gminy jest zapewnienie warunków rozwoju przestrzennego i funkcji gospodarczych, przy zachowaniu walorów funkcji wiejskich, środowiska naturalnego, kulturowego i krajobrazu zindywidualizowanego lokalnie.

Realizacja tego celu jest niezbędna dla osiągnięcia jednego z głównych celów społecznych, jakim jest wzmocnienie poczucia tożsamości kulturowej mieszkańców oraz ich więzi z regionem.

Ochrona zasobów środowiska kulturowego gminy jest wyznacznikiem jej atrakcyjności i wizerunku w regionie.

Ochrona wartości historycznych, materialnych i niematerialnych oraz ochrona substancji zabytkowej gminy Świeržno, zachowanej do czasów dzisiejszych będzie realizowana w odniesieniu do:

- poszczególnych obiektów budowlanych,
- zespołów zieleni komponowanej,
- zespołów urbanistycznych w powiązaniu z ich otoczeniem naturalnym i przetworzonym.

Na terenie gminy zaewidencjonowano w trakcie prospekcji terenowej realizowanej w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) oraz badań archeologicznych, szereg stanowisk archeologicznych, o bardzo zróżnicowanej lokalizacji i funkcji. Relikty osadnictwa pradziejowego i średniowiecznego są istotnym elementem środowiska kulturowego, którego zachowanie jest ważnym elementem polityki przestrzennej, wynikającym z obowiązujących ustaw i konwencji międzynarodowych.

Celem ochrony stanowisk archeologicznych jest zachowanie rozpoznanych stanowisk archeologicznych w stanie niezmienionym, ograniczenie do niezbędnego minimum prowadzenia archeologicznych badań ratowniczych oraz prawne uregulowanie sposobu zgłaszania i wykonywania prac ziemnych na terenach, na których stwierdzono w ramach badań AZP ślady dawnego osadnictwa.

Zachowane układy przestrzenne wsi na terenie gminy przedstawiają znaczną wartość.

Dla zapewnienia kompleksowej ochrony krajobrazu kulturowego i realizacji wymienionych wyżej działań w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zostały wyznaczone strefy ochrony dziedzictwa kulturowego, na terenie których obowiązują zróżnicowane rygory w odniesieniu do sposobu zagospodarowania, w zależności od przyjętych celów ochrony.

4.3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

4.3.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

W zakresie zaopatrzenia w wodę zakłada się:

- utrzymanie istniejącego systemu zaopatrzenia w wodę z dopuszczeniem rozbudowy istniejących wodociągów (w oparciu o potrzeby i warunki hydrogeologiczne),
- prowadzenie zintegrowanego monitoringu w zakresie jakości oraz ilości poboru wód podziemnych,
- opracowanie i wprowadzenie stref pośrednich istniejących ujęć wody oraz likwidację nieczynnych ujęć,
- lokalizację studni awaryjnych w każdej miejscowości (do celów innych niż pitne).
- modernizację procesów technologicznych uzdatniania wody poprzez zastosowanie nowoczesnych urządzeń i technologii, w celu zapewnienia odbiorcom dostawy większej ilości dobrej jakościowo wody.

Zgodnie z opracowanym w kwietniu 2004 r. wieloletnim Planem rozwoju lokalnego gminy Świerżno zakłada się następujące kierunki zaopatrzenia w wodę:

- zabezpieczenie nieeksploatowanych studni na nieczynnych ujęciach wody w miejscowościach: Będzieszewo, Rybice, Starza, Duniewo,
- budowę sieci wodociągowej z miejscowości Jatki do miejscowości Ugory z doprowadzeniem wody do wszystkich posesji we wsi Ugory,
- budowę sieci wodociągowej z miejscowości Duniewo do miejscowości Krzemykowo z doprowadzeniem wody do wszystkich posesji we wsi Krzemykowo.

Tabela nr 4.3.1.1. Realizacja zadań w dziedzinie zaopatrzenia w wodę

Lp	Zadanie do realizacji	Proponowany termin wykonania zadania	Orientacyjny koszt w tys. PLN
1	Budowa sieci wodociągowej z m. Jatki do m. Ugory	2004-2005	715
2	Budowa sieci wodociągowej z m. Duniewo do m. Krzemkowo	2004-2005	850

Na podstawie: Plan rozwoju lokalnego gminy Świerżno, kwiecień 2004

4.3.2. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW

Zgodnie z założeniami Planu rozwoju lokalnego gminy Świerżno planuje się utworzenie dwóch niezależnych systemów kanalizacyjnych:

północnego:

opartego na przesyle na oczyszczalnię w Pobierowie:

- budowa kanalizacji Sulikowo–Gostyń z rurociągiem przesyłowym na oczyszczalnię w Pobierowie,
- budowa kanalizacji Trzebieradz–Gostyń z przesyłem na oczyszczalnię w Pobierowie.

północno–południowego:

opartego na przesyle ścieków na oczyszczalnię w Świerżnie:

- modernizacja i rozbudowa oczyszczalni w Świerżnie,
- likwidacja oczyszczalni w Stuchowie i osadnika Imhoffa w miejscowości Starza,
- budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowościach Dąbrowa, Redliny, Gostyniec wraz z przyłączami i rurociągiem tłocznym na oczyszczalnię w Świerżnie,
- budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Ciesław wraz z przepompowniami i połączeniem z istniejącą siecią w miejscowości Stuchowo oraz budowa wspólnego rurociągu przesyłowego na oczyszczalnię ścieków w Świerżnie,
- włączenie istniejącej kanalizacji w miejscowościach Kępica i Starza do wspólnego rurociągu przesyłowego Ciesław–Starza–Stuchowo–Kępica na oczyszczalnię w Świerżnie,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Chomino, Margowo, Jatki wraz z przepompowniami i rurociągiem tłocznym na oczyszczalnię ścieków w Świerżnie,
- budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Kaleń wraz z przepompowniami i rurociągiem tłocznym na oczyszczalnię w Świerżnie.

Tabela nr 4.3.2.1. Realizacja zadań w dziedzinie odprowadzania ścieków

lp	Zadanie do realizacji	Proponowany termin wykonania zadania	Orientacyjny koszt w tys. PLN
1	budowa kanalizacji Sulikowo – Gostyń z rurociągiem przesyłowym na oczyszczalnię w Pobierowie.	2006-2007	950
2	Budowa kanalizacji Trzebieradz – Gostyń z przesyłem na oczyszczalnię w Pobierowie.	2006-2007	700
3	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Świerżnie.	2005-2007	800
4	Budowa sieci kanalizacyjnej w m. Dąbrowa,	2007-2008	5.000

lp	Zadanie do realizacji	Proponowany termin wykonania zadania	Orientacyjny koszt w tys. PLN
	Redliny, Gostyniec wraz z przyłączami i rurociągiem tłocznym na oczyszczalnię w Świerżnie.		
5	Budowa sieci kanalizacyjnej w m. Ciesław wraz z przepompowniami i połączeniem z istniejącą siecią w m. Stuchowo oraz budowa wspólnego rurociągu przesyłowego na oczyszczalnię ścieków w Świerżnie.	2008-2010	5.500
6	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Chomino, Margowo, Jatki wraz z przepompowniami i rurociągiem tłocznym na oczyszczalnię ścieków w Świerżnie.	2010-2013	4.500
7	Budowa sieci kanalizacyjnej w m. Kaleń wraz z przepompowniami i rurociągiem tłocznym na oczyszczalnię w Świerżnie.	2011-2013	3.000
Łącznie szacunkowe koszty			20900

Na podstawie: Plan rozwoju lokalnego gminy Świerżno, kwiecień 2004

4.3.3. GOSPODARKA ODPADAMI

Podstawowe kierunki, założone w Planie Gospodarki Odpadami dla Powiatu Kamieńskiego oraz Planie Gospodarki Odpadami dla CZG R-XXI:

- objęcie 100 % mieszkańców zorganizowanym wywozem odpadów,
- wprowadzenie kompleksowego systemu selektywnej zbiórki odpadów,
- likwidacja dzikich składowisk odpadów,
- odzysk odpadów na poziomie: odpady zielone 35%, odpady opakowaniowe (pochodzące z selektywnej zbiórki) 1,5%, odpady wielkogabarytowe 20%, odpady budowlane 15%, odpady niebezpieczne (wytworzone w grupie odpadów komunalnych) 15%,
- stworzenie systemu zbiórki odpadów opakowaniowych zgodnie z ustawą o opakowaniach i odpadach opakowaniowych z dnia 11 maja 2001 r. oraz ustawą o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej z dnia 11 maja 2001 r.,
- zagospodarowanie maksymalnej ilości odpadów przemysłowych oddzielonych od odpadów komunalnych, w istniejących instalacjach.
- stworzenie regionalnego systemu gospodarki odpadami, w tym budowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów i stacji przeładunkowej, wg standardów UE w Słajsinie.

4.3.4. ZAOPATRZENIE W PALIWA GAZOWE

W Planie rozwoju lokalnego zakłada się dalszą gazyfikację gminy Świerżno, obejmującą miejscowości: Dąbrowa, Redliny, Jatki, Margowo, Chomino, Osieczy, Krzepocin, Duniewo i Kaleń (jednakże nie ma wytyczonych konkretnych zadań).

W 1999 r. opracowana została przez firmę PROGAZ-PP „Koncepcja programowa gazyfikacji”, obejmująca gminę Kamień Pomorski oraz zachodnią część gminy Świerżno.

W koncepcji tej ujęto gazyfikację miejscowości: Chomino, Duniewo, Jatki, Krzepocin, Margowo, Osieczy i Ugory.

Opracowanie zawiera analizę możliwości doprowadzenia gazu wysokometanowego dla wszystkich potencjalnych odbiorców na terenie objętym opracowaniem, zapewniając pełne zaspokojenie potrzeb komunalno-bytowych i grzewczych dla odbiorców indywidualnych.

Zakłada się, iż gaz doprowadzony będzie siecią średniopreżną z projektowanej stacji I stopnia w Kamieniu Pomorskim.

Gmina zasilana będzie gazem ziemnym wysokometanowym.

4.3.5. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

Na terenie gminy Świerzno nie przewiduje się tworzenia centralnego systemu zaopatrzenia w ciepło (wyklucza możliwość budowy ciepłowni centralnej i sieci ciepłej).

Celowe z punktu widzenia ochrony środowiska jest zastępowanie paliw stałych paliwami gazowymi, ciekłymi lub alternatywnymi (np. kotły na biomasę).

Planowana gazyfikacja gminy przewiduje w 100% pokrycie potrzeb ciepłych nośnikiem gazowym.

Nie należy jednak wykluczać wykorzystania innych nośników energii do celów grzewczych.

Decyzje w tym względzie powinny być podejmowane przez użytkowników w oparciu o kalkulacje ekonomiczne i indywidualne potrzeby.

4.3.6. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

Zakłada się utrzymanie istniejącego systemu zaopatrzenia w energię elektryczną na poziomie 15 kV ze stacji 110/15 kV w Kamieniu Pomorskich i Golczewie.

Dla rozbudowy sieci energetycznej zakłada się:

- budowę nowych linii średniego napięcia oraz stacji transformatorowych dla nowych terenów przeznaczanych pod inwestycje,
- modernizację i rozbudowę elementów oświetlenia ulicznego oraz budowę nowych systemów w miejscowościach na terenie gminy,
- wymianę przewodów na większe przekroje, popierając realizację nowych odcinków zapewniających dwustronne zasilanie poszczególnych miejscowości,
- realizację nowych stacji 15/0,4 kV,
- zamknięcie pierścienia linii 15 kV w Świerznie, Chominie i Gostyniu.

Rozwijanie alternatywnych źródeł pozyskiwania energii, takich jak elektrownie wiatrowe związane jest z rozbudową infrastruktury koniecznej do odbierania energii i jej przesyłu (na terenach wskazanych do rozwoju tych form działalności należy przywzględnić rezerwę terenu pod GPZ).

4.3.7. ALTERNATYWNE ŹRÓDŁA ENERGII

energia wiatru

Gmina posiada dogodne warunki dla rozwoju energetyki wiatrowej.

W oparciu o wyniki analiz w "Waloryzacji przyrodniczej gminy Świerżno" wykluczono następujące obszary gminy lokalizowania elektrowni wiatrowych:

- na wzniesieniu pomiędzy Stuchowską Strugą a drogami nr 102 i 105,
- na krawędzi pradoliny pomorskiej, pomiędzy drogą Stuchowo-Starza-Witno a Stuchowską Strugą,
- na krawędzi pradoliny pomorskiej, pomiędzy drogą Rybice - Gostyń a Łądkowskim Kanałem,
- na obszarach krawędziowych, leżących na pograniczu pradoliny pomorskiej i wysoczyzny morenowej należy wykluczyć lokalizację ferm liczących ponad 5 siłowni wiatrowych, a minimalna odległość od siebie takich ferm powinna wynosić 3-5 km, przy mocy max do 1 MW.

Zgodnie z Planem rozwoju lokalnego przewiduje się wyznaczenie terenów pod lokalizację energetyki wiatrowej pomiędzy miejscowościami Sulikowo-Gostyń–Dąbrowa.

energia biomasy

Możliwa jest zamiana kotłowni węglowych na kotłownie na biomasę (np. słomę), lub kotłów do współspalania z biomasą (peletami).

Gmina Świerżno jest gminą o charakterze rolniczym, użytki rolne zajmują w gminie 8561 ha co stanowi 61,12% powierzchni gminy.

W strukturze użytków rolnych dominują grunty orne, zajmujące 5067 ha, tj. 59,18% użytków rolnych.

Przy założeniu, iż produkcja słomy wynosi średnio 22,6 q z ha, stosunek wagowy ziarno : słoma wynosi 1 : 1,3 – roczna produkcja słomy wynosi około 14.890 Mg. Zakładając iż około 30% stanowi nadwyżkę produkcyjną, w gminie można wykorzystać około 4.500 Mg słomy rocznie na cele energetyczne.

energia wody

Możliwa jest realizacja małych elektrowni wodnych (po uprzednim dokładnym rozeznaniu warunków wykonalności) na rzekach: Świniec–Wółcza, Stuchowska Struga, Niemica.

energia geotermalna

Wielkości jednostek osadniczych i charakter zagospodarowania nie predysponuje żadnej miejscowości do lokalizacji ujęć ciepła geotermalnego.

energia słoneczna

Największą dawkę napromieniowania oraz największe przeciętne nasłonecznienie notuje się w obrębie pasa nadmorskiego. Dawka napromieniowania wynosi około 1070 kWh/m², przy przeciętnym rocznym nasłonecznieniu (w godzinach), wynoszącym 1624.

W warunkach takich możliwe jest wykorzystanie energii słonecznej do podgrzewania ciepłej wody użytkowej w basenach, itp.

4.3.8. SYSTEM KOMUNIKACYJNY I TRANSPORTOWY

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świerzno zakłada się utrzymanie istniejącego układu drogowego opartego o drogi wojewódzkie:

- nr 103 Kamień Pomorski–Trzebiatów,
  - nr 105 Świerzno–Gryfice–Brojce–Rzesznikowo,
- drogi powiatowe

- 41 124 Pobierowo-Wrzosowo,
  - 41 125 Jaroszewo-Popiele,
  - 41 126 Jatki-Śniatowo,
  - 41 131 Gostyń-Świerzno,
  - 41 132 Stuchowo-Golczewo
- oraz sieć dróg gminnych.

Układ powyższy, w powiązaniu z drogą wojewódzką nr 102 Międzyzdroje–Kołobrzeg, przebiegającą na granicy gminy, w wystarczającym stopniu zapewnia powiązania pomiędzy poszczególnymi miejscowościami i powiązania zewnętrzne.

Proponuje się włączenie następujących istniejących dróg w układ dróg gminnych:

- droga Stuchowo–Kępica–Będziszewo – do połączenia z drogą powiatową 41 186,
- droga do miejscowości Starza i dalej (poza granicami gminy) do Witna,
- droga łącząca Margowo z drogą powiatową 41 125,
- droga Osieczę–Kolonja Osieczę,
- droga łącząca Duniewo z miejscowością Krzemkowo.

W Planie rozwoju lokalnego gminy Świerzno zakłada się następujące zadania do realizacji:

Tabela nr 4.3.2.1. Realizacja zadań w dziedzinie powiązań komunikacyjnych gminy

I.p	Zadanie do realizacji	Proponowany termin wykonania zadania	Orientacyjny koszt w tys. PLN
1	Przełożenie płyt drogowych na odcinku drogi Kępica w kierunku Będziszewa	2005	80
2	Budowa drogi na odcinku Gostyniec- Redliny	2006	180
3	Remont nawierzchni drogi powiatowej nr 41-186 Chomino - Świerzno	2005	nie oszacowano
4	Remont nawierzchni drogi powiatowej nr 41-126 na odcinku Jatki – kier. przystanek PKS	2005	nie oszacowano
5	Wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41 -132 na odcinku Stuchowo - Ciesław	2006	nie oszacowano
6	Wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41 -188 na odcinku Osieczę- Duniewo	2006	nie oszacowano
7	Wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41 -124 na odcinku Pobierowo- Gostyń - Wrzosowo	2006	nie oszacowano
8	Budowa nowej ścieżki ekologicznej po nasypie zlikwidowanej linii kolejowej z m. Świerzno do m. Gostyniec	2007-2008	250
9	Przebudowa nawierzchni drogi żużlowej na odcinku Gostyń- kol. Gostyń i Trzebieradz w kierunku Gostyńca	2008	840

I.p	Zadanie do realizacji	Proponowany termin wykonania zadania	Orientacyjny koszt w tys. PLN
10	Wykonanie nawierzchni masami asfaltowymi drogi na odcinku Gostyniec – Redliny – Dąbrowa - Gostyń	2009-2013	1.200
11	Wykonanie nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41-125 na odcinku Chomino-Mechowo	2007	nie oszacowano
12	Wykonanie nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41-123 na odcinku Rybice- Gostyń	2007	nie oszacowano
13	Wykonanie nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41-123 na odcinku Gostyń – Trzebieradz	2008	nie oszacowano
14	Budowa drogi powiatowej nr 41-137 na odcinku Gostyń - Janowo	2009	nie oszacowano
15	Remont drogi powiatowej nr 41 -186 na odcinku Świerżno - Chomino	2010	nie oszacowano
16	Wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41 – 134 w okolicach m. Kaleń	2011	nie oszacowano
17	Remont drogi powiatowej nr 41-131 na odcinku Świerżno- Gostyń	2012- 2013	nie oszacowano

Na podstawie: Plan rozwoju lokalnego gminy Świerżno, kwiecień 2004

URZĄDZENIA OBSŁUGI RUCHU

Zgodnie z wytycznymi Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świerżno zakłada się:

- modernizację i rozbudowę istniejącej stacji paliw w Chominie,
- budowę miejsca obsługi podróżnych (MOP) przy drodze wojewódzkiej nr 103 po zachodniej stronie Świerżna, wraz ze stacją paliw oraz parkingiem dla samochodów ciężarowych i osobowych,
- utrzymanie parkingu leśnego przy drodze wojewódzkiej nr 103 po wschodniej stronie Świerżna.

KOMUNIKACJA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU

Ścieżki rowerowe

Proponowane w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świerżno, trasy przebiegu ścieżek rowerowych są zgodne z wytycznymi, zawartymi w „Planie rozwoju lokalnego gminy Świerżno” i stanowią jego rozwinięcie. Przy wytyczaniu ścieżek wzięto pod uwagę założenie, aby przebiegały poza podstawowym układem drogowym gminy, łącząc jednocześnie najbardziej atrakcyjne elementy zagospodarowania gminy (zabytkowe parki, pomniki przyrody, drzewostan o charakterze parkowym itp.).

Proponuje się następujące przebiegi tras rowerowych:

- trasa nr 1, o przebiegu równoleżnikowym – Jatki – Gostyniec. Trasa przebiega po „ślądzie” zlikwidowanej linii kolejowej do miejscowości Gostyniec i (poza granicami gminy) w kierunku miejscowości Karnice,
- trasa nr 2 północ – południe – od granicy gminy Golczewo poprzez Krzepocin, Kępica, Stuchowo i dalej wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 105, nr 103 i drogi powiatowej 41 131 (do miejscowości Gostyniec). Dalszy przebieg drogą gminną 4153001 przez wsie Redliny i Dąbrowa do Gostynia, następnie wzdłuż drogi powiatowej 41 124 do Pobierowa i połączenia z trasą nadmorską,

- trasa nr 3 Dąbrowa - Pobierowo, stanowi uzupełnienie trasy nr 2. Trasa przebiega od miejscowości Dąbrowa poprzez Sulikowo i Rybice do Pobierowa.

Szlaki hippiczne

- leśne drogi polne pomiędzy Zielonką (gmina Golczewo) a Krzepocinem-Krzemykowem-Duniewem, prowadzące lasami mieszanymi i mniejszymi leśnymi ścieżkami.

Piesze szlaki turystyczne

- polna droga za leśniczówką w Świerźnie,
- "Wzgórze Wisielców" - droga 1,5 km od Stuchowa w stronę Dobrzynia,
- "Łabędzie Bagno" - Chomino–Benice.

4.4. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Niezbędnym elementem powodzenia realizacji „Programu”, zarówno w okresie krótkoterminowym, jak i długoterminowym, jest edukacja ekologiczna społeczeństwa, która musi wyprzedzać wszelkie działania, związane z ochroną środowiska na terenie gminy Świeržno oraz całego Powiatu Kamieńskiego.

Powodzenie realizacji działań o charakterze informacyjnym i edukacyjnym, w dużej mierze zależy od świadomości, aktywności i zmiany nawyków społeczeństwa.

Potrzebne jest więc wskazanie celu i konieczności wprowadzenia tych systemów w życie. Niezbędna jest zatem informacja i motywacja wyboru określonej metody. W propagowaniu tematu powinna być zachowana ciągłość. Edukacja ekologiczna nie jest bowiem działaniem chwilowym. Aby osiągnąć zamierzony cel trzeba czasu, bywa, że dochodzi się do niego latami. Sukces zależy w dużym stopniu od skutecznej kampanii edukacyjnej. Warunkiem tego powodzenia jest jednak szeroki udział społeczeństwa. Zadania z zakresu edukacji ekologicznej powinny być skierowane praktycznie do wszystkich. Dla sprawnego przebiegu kampanii edukacyjnej mieszkańców niezbędna jest informacja. Edukacja mieszkańców powinna być realizowana na wielu płaszczyznach i różnymi metodami.

Metody i sposoby edukacji mogą być wielorakie, od edukacji formalnej (szkoły) poprzez akcje, kampanie, konferencje po różnorodne i wielofunkcyjne ośrodki edukacji ekologicznej. Istotą takiego programu winno być połączenie edukacji z praktycznymi działaniami na rzecz ochrony środowiska.

Naczelnym i wiodącym celem programu jest osiągnięcie poprawy stanu środowiska. Edukacja jest niezwykle istotnym aspektem podejmowania działań w zakresie ochrony środowiska, mogącym zadecydować o powodzeniu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świeržno w perspektywie długookresowej. Tradycyjnie edukacją objęta jest młodzież szkolna, uczestnicząca w imprezach organizowanych na terenie gminy. Ważne jest, aby informować, szkolić i promować zachowania przyjazne środowisku również wśród osób dorosłych. Z tego względu edukacja ekologiczna powinna obejmować nie tylko programy szkolne, ale też kampanie informacyjne i promocyjne dla wszystkich mieszkańców gminy.

Działania podnoszące świadomość ekologiczną mieszkańców, pomogą spełnić wszystkie cele Programu. W szczególności należy prowadzić kampanie edukacyjne w zakresie:

- gospodarki odpadami. Proponowane jest prowadzenie kampanii na rzecz selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, kontynuacja corocznych akcji: Sprzątanie Świata oraz innych, polegających np. na przeprowadzaniu akcji informacyjnej odnoszącej się do szkodliwości spalania odpadów w warunkach domowych,
- wdrażania odpowiednich praktyk w gospodarce ściekowej na terenach nieskanalizowanych,
- promocji ekologicznych sposobów ogrzewania i uświadamiania skutków spalania odpadów w paleniskach domowych,
- promocji lokalnych walorów przyrodniczych w programach szkolnych i poprzez wydawane publikacje o środowisku regionu,
- działania zachęcające do oszczędności zużycia wody przez mieszkańców.

Należy mieć na uwadze, że na efekty działań podejmowanych w zakresie edukacji ekologicznej trzeba będzie cierpliwie poczekać.

5. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ 2005-2015 - CELE I ZADANIA DO REALIZACJI

lp.	Zadanie	Opis przedsięwzięcia	okres realizacji	odpowiedzialny
1	2	3	4	5
CEL 1 „GORĄCE PUNKTY”				
1	likwidacja lub modernizacja instalacji niespełniających wymagań ochrony środowiska	• modernizacja procesów technologicznych uzdatniania wody, • modernizacja istniejącej sieci wodociągowej, • modernizacja istniejących pompowni ścieków, • modernizacja układu rozprowadzającego gaz, • modernizacja systemów grzewczych.	2005-2015	Użytkownicy środowiska
CEL 2 GOSPODARKA WODNA				
1	realizacja programu oczyszczania ścieków z zakładów produkcyjnych	• budowa podczyszczalni ścieków poprodukcyjnych i przepompowni ścieków do oczyszczalni wiejskiej.	do końca 2005	F.U.H. „Gryf – Meat” Spółka Jawna STUCHOWO ŚWIERZNO
2	poprawa jakości wody pitnej	• budowa sieci wodociągowej z m. Jatki do m. Ugory, • budowa sieci wodociągowej z m. Duniewo do m. Krzemikowo,	• 2005 • 2005	Gmina

lp.	Zadanie	Opis przedsięwzięcia	okres realizacji	odpowiedzialny
1	2	3	4	5
3	budowa oczyszczalni ścieków wraz z systemem sieci kanalizacyjnej w gminie	• budowa kanalizacji Sulikowo – Gostyń z rurociągiem przesyłowym na oczyszczalnię w Pobierowie, • budowa kanalizacji Trzebieradz – Gostyń z przesyłem na oczyszczalnię w Pobierowie, • modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Świerżnie, • budowa sieci kanalizacyjnej w m. Dąbrowa, Redliny, Gostyniec wraz z przyłączami i rurociągiem tłocznym na oczyszczalnię w Świerżnie, • budowa sieci kanalizacyjnej w m. Ciesław wraz z przepompowniami i połączeniem z istniejącą siecią w m. Stuchowo oraz budowa wspólnego rurociągu przesyłowego na oczyszczalnię ścieków w Świerżnie, • budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Chomino, Margowo, Jatki wraz z przepompowniami i rurociągiem tłocznym na oczyszczalnię ścieków w Świerżnie, • budowa sieci kanalizacyjnej w m. Kaleń wraz z przepompowniami i rurociągiem tłocznym na oczyszczalnię ścieków w Świerżnie.	• 2006-2007 • 2006-2007 • 2005-2007 • 2007-2008 • 2008-2010 • 2010-2013 • 2011-2013	Gmina, użytkownicy środowiska

Ip.	Zadanie	Opis przedsięwzięcia	okres realizacji	odpowiedzialny
1	2	3	4	5
CEL 3 GOSPODARKA ODPADAMI				
	opracowanie i realizacja planu gospodarki odpadami dla CZG R-XXI	Realizacja celów i działań założonych w planie gospodarki odpadami.	Ciągły	Gmina, CZG R-XXI, Użytkownicy środowiska, firmy komunalne
	budowa Międzygminnego Zakładu Utylizacji Odpadów w Ślajsinie	Realizacja celów i działań założonych w planie gospodarki odpadami.	2005-2007	Gmina, CZG R-XXI
	likwidacja dzikich wysypisk odpadów	Bieżąca inwentaryzacja i likwidacja dzikich wysypisk oraz wylewisk odpadów.	Ciągły	Gmina, Powiat, CZG R-XXI
	objęcie 100% mieszkańców zorganizowaną zbiórką odpadów	100% mieszkańców objętych zbiórką i wywozem odpadów.	do 2008	Gmina, CZG R-XXI, Powiat, firmy wywozowe
	kompleksowy system zbiórki odpadów	Prowadzenie wspólnej gospodarki odpadami wg założeń planu gospodarki odpadami dla CZG R-XXI.	Ciągły	Gmina, CZG R-XXI
	budowa GPZON	Budowa Gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych (GPZON).	2005-2008	Powiat, Gmina, CZG R-XXI
CEL 4 POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA (POWIETRZE, HAŁAS, PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE)				
POWIETRZE				
1	gazyfikacja gminy	Gazyfikacja, obejmująca miejscowości: Dąbrowa, Redliny, Jatki, Margowo, Chomino, Osieczę, Krzepocin, Duniewo i Kaleń	2005-2015	Gmina
2	Modernizacja kotłowni	modernizacja kotłowni budynku Szkoły Podstawowej w Gostyniu	2009-2013	Gmina

Ip.	Zadanie	Opis przedsięwzięcia	okres realizacji	odpowiedzialny
1	2	3	4	5
HAŁAS				
1	budowa, modernizacja i remonty dróg oraz ich nawierzchni	• przełożenie płyt drogowych na odcinku drogi Kępica w kierunku Będzieszewa, • budowa drogi na odcinku Gostyniec- Redliny, • remont nawierzchni drogi powiatowej nr 41-186 Chomino – Świerżno, • remont nawierzchni drogi powiatowej nr 41-126 na odcinku Jatki – kier. przystanek PKS • wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41 -132 na odcinku Stuchowo - Ciesław • wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41 -188 na odcinku Osieczę- Duniewo, • wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41 -124 na odcinku Pobierowo- Gostyń – Wrzosowo, • przebudowa nawierzchni drogi żużlowej na odcinku Gostyń- kol. Gostyń i Trzebieradz w kierunku Gostyńca, • wykonanie nawierzchni masami asfaltowymi drogi na odcinku Gostyniec – Redliny – Dąbrowa – Gostyń,	• 2005 • 2006 • 2005 • 2005 • 2006 • 2006 • 2006 • 2006 • 2008 • 2009-2013	Gmina, Zarządcy dróg

lp.	Zadanie	Opis przedsięwzięcia	okres realizacji	odpowiedzialny
1	2	3	4	5
		- wykonanie nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41-125 na odcinku Chomino-Mechowo, - wykonanie nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41-123 na odcinku Rybice- Gostyń, - wykonanie nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41-123 na odcinku Gostyń – Trzebieradz, - budowa drogi powiatowej nr 41-137 na odcinku Gostyń – Janowo, - remont drogi powiatowej nr 41 -186 na odcinku Świerżno – Chomino, - wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41 – 134 w okolicach m. Kaleń - remont drogi powiatowej nr 41-131 na odcinku Świerżno- Gostyń.	2007 2007 2008 2009 2010 2011 2012- 2013	
2	rozwój komunikacji przyjaznej środowisku	budowa nowej ścieżki ekologicznej po nasypie zlikwidowanej linii kolejowej z m. Świerżno do m. Gostyniec	2007-2008	
PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE				
1	Ocena zagrożenia	Inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego, wyodrębnienie obszarów i prowadzenie rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku:	2006	Wojewoda, WIOŚ, Zakład Energetyczny, Powiat, Operatorzy sieci telefonii komórkowych

lp.	Zadanie	Opis przedsięwzięcia	okres realizacji	odpowiedzialny
1	2	3	4	5
		- kontrola promieniowania elektromagnetycznego w rejonach jego wystąpienia, - cykliczna aktualizacja rejestrów, - wyznaczanie obszarów ograniczonego użytkowania.		
CEL 5 RACJONALIZACJA UŻYTKOWANIA SUROWCÓW				
1	ochrona złóż kopalin przed trwałym zainwestowaniem i zalesieniem oraz niekontrolowaną eksploatacją	Weryfikacja stanu zagospodarowania złóż kopalin.	2006	Wojewoda, Powiat, Gmina
2	opracowanie programu rozwoju energetyki opartej o surowce odnawialne	Rozpoznanie możliwości wykorzystania surowców odnawialnych na terenie gminy.	2006	Samorząd Województwa, Powiat, Gmina
CEL 6 OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I OCHRONA WYBRZEŻA				
1	rekultywacja gleb zdegradowanych	- inwentaryzacja degradacji gleb, - opracowanie programu rekultywacji gleb.	2006	Wojewoda, Powiat,
2	ochrona gleb przed erozją	- program zalesień dla gleb erodowanych, - stałe zalesianie i zadrzewianie terenów erodowanych i po rekultywacji.	2006	Powiat, nadleśnictwa

lp.	Zadanie	Opis przedsięwzięcia	okres realizacji	odpowiedzialny
1	2	3	4	5
CEL 7 RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH				
2	utworzenie nowych obszarów chronionych	Wg wykazu zawartego w rozdziale 4.1.1.	2004-2010	Wojewoda, Powiat, Gmina
4	dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych	Opracowanie programu udostępniania i zagospodarowania lasów do celów rozwoju turystyki i wypoczynku, regeneracji zdrowia, edukacji ekologicznej.	Ciągły	Wojewoda, Powiat, Gmina Lasy Państwowe
5	zalesienia gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego	Opracowanie zasad dotyczących zalesiania gruntów porolnych (z uwzględnieniem potrzeb ochrony różnorodności biologicznej oraz zachowania korytarzy ekologicznych.	Ciągły	Wojewoda, Powiat, Gmina Lasy Państwowe
6	współpraca transgraniczna w zakresie ochrony przyrody	Rozwinięcie współpracy transgranicznej w zakresie ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych, pełniących kluczową rolę dla obszarów uzdrowiskowych.	Ciągły	Powiat, Gmina Organizacje pozarządowe,
7	promocja walorów przyrodniczych – rozwój turystyki	Utrzymanie konsensusu wykorzystania krajobrazu i funkcji turystycznej przy równoczesnym wyznaczeniu stref penetracji turystycznej uwzględniającej stopień wrażliwości środowiska na antropopresję (wykorzystanie dla turystyki pieszej rowerowej i konnej z ruchem prowadzonym po wyznaczonych szlakach, z dopuszczeniem urządzenia punktów widokowych oraz miejsc odpoczynku i kąpieli słonecznych.	Ciągły	Powiat, Gmina, Organizacje turystyczne, Organizacje ekologiczne

lp.	Zadanie	Opis przedsięwzięcia	okres realizacji	odpowiedzialny
1	2	3	4	5
CEL 8 PRZECIWDZIAŁANIE POWAŻNYM AWARIOM				
1	zwiększenie bezpieczeństwa przewozów substancji niebezpiecznych	Wyznaczenie optymalnych tras przewozu substancji niebezpiecznych oraz stworzenie stanowisk postojowych i parkingów dla pojazdów przewożących substancje niebezpieczne.	2010	Gmina, Zarządcy Dróg, Wojewoda, Straż Pożarna
2	zapobieganie katastrofom ekologicznym	Stworzenie punktu magazynowania odpadów, powstałych na skutek katastrof, awarii i wycieków (deponator) – 1 miejsce – tereny oczyszczalni ścieków lub baz straży pożarnej, zamkniętego składowiska.	2010	Powiat, Gmina, Straż pożarna,
CEL 9 ZWIĘKSZENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ – EDUKACJA EKOLOGICZNA				
1	koordynacja edukacji ekologicznej w gminie	- opracowanie programu edukacji ekologicznej skierowanego do wszystkich mieszkańców gminy, - współpraca z powiatowym ośrodkiem edukacji ekologicznej, - organizacja imprez okołoeologicznych, - organizacja i realizacja programów edukacyjnych i akcji ekologicznych, - prowadzenie konkursów, szkoleń, warsztatów, wycieczek, - wprowadzenie większej ilości ścieżek przedmiotowych w większej ilości szkół na terenie gminy, - współpraca różnych instytucji w zakresie edukacji ekologicznej i ochrony środowiska.	Ciągły	Powiat, Gmina, Nadleśnictwa, Placówki oświatowe, Biblioteka, organizacje pozarządowe, R XXI

lp.	Zadanie	Opis przedsięwzięcia	okres realizacji	odpowiedzialny
1	2	3	4	5
2	program edukacji ekologicznej mieszkańców	Współpracowanie kompleksowego powiatowego programu edukacji ekologicznej (4-letniego), skierowanego do wszystkich mieszkańców i osób odwiedzających powiat.	2006	Powiat, Gmina, Nadleśnictwa, Placówki oświatowe, Biblioteka,
3	utworzenie na terenie Starostwa Powiatowego i Urzędu Gminy w Świerżnie systemu gromadzenia i upowszechniania informacji o środowisku	- tworzenie systemu elektronicznej bazy danych, - opracowanie systemu udostępniania danych społeczeństwu.	Ciągły 2015	Wojewoda, WIOŚ, Powiat, Gmina
4	przewodzenie szkoleń, konkursów, promocja wydawnictw w zakresie edukacji ekologicznej		Ciągły 2015	Wojewoda, Powiat, Gmina
5	opracowanie programu badawczo-obsługowego najbliższego otoczenia	- działalność w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, - ochrona środowiska w praktyce.	Ciągły 2015	Kuratorium Oświaty, Gmina
6	stworzenie internetowej mapy problematyki dotyczącej ochrony środowiska	Racjonalne korzystanie z oferty edukacyjnej.	Ciągły 2015	Powiat, Gmina
7	wprowadzenie tzw. „Małych projektów ekologicznych”	Rozstrzyganie problemów lokalnych na terenie gminy.	Ciągły	Powiat, Gmina
8	ścieżki dydaktyczne	Opracowanie i budowa ścieżek dydaktycznych w miejscach szczególnie atrakcyjnych przyrodniczo, krajobrazowo i turystycznie.	2005-2007	Powiat, Gmina, Nadleśnictwa, użytkownicy środowiska

lp.	Zadanie	Opis przedsięwzięcia	okres realizacji	odpowiedzialny
1	2	3	4	5
	program rolno-środowiskowy	• opracowanie gminnego programu rolno-środowiskowego, • szkolenie rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego, agroturystyki i KDPR (Kodeks Dobrej Praktyki Rolnej)	2005-2007 2005-2010	Gmina
9	edukacja leśna	• Prowadzenie i promocja edukacji przyrodniczo leśnej.	ciągły	Nadleśnictwa
CEL 10 MONITORING ŚRODOWISKA				
1	monitoring środowiska	• Stały monitoring i ocena jakości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, hałasu, przyrody.	ciągły	WIOŚ, Powiat
2	monitoring Programu Ochrony Środowiska	• Ocena realizacji niniejszego programu (sprawozdania, raporty, opinie, oceny).	2005-2008	Gmina

6. KOSZT REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W LATACH 2005-2008 (SZACUNKOWY)

lp.	Zadanie	opis przedsięwzięcia	okres realizacji	Kwota w tys. PLN	Źródła finansowania
1	2	3	4	5	6
CEL 2 GOSPODARKA WODNA					
1	Zaopatrzenie w wodę	Budowa sieci wodociągowej z m. Jatki do m. Ugory.	2005	715	budżet gminy, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
		Budowa sieci wodociągowej z m. Duniewo do m. Krzemkowo.	2005	850	budżet gminy, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
2	Odprowadzanie ścieków	budowa kanalizacji Sulikowo–Gostyń z rurociągiem przesyłowym na oczyszczalnię w Pobierowie.	2006-2007	950	budżet gminy, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
		budowa kanalizacji Trzebieradz – Gostyń z przesyłem na oczyszczalnię w Pobierowie.	2006-2009	700	budżet gminy, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
		modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Świerżnie.	2005-2007	800	budżet gminy, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
		budowa sieci kanalizacyjnej w m. Dąbrowa, Redliny, Gostyniec wraz z przyłączami i rurociągiem tłocznym na oczyszczalnię w Świerżnie.	2007-2008	5000	budżet gminy, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe

Ip.	Zadanie	opis przedsięwzięcia	okres realizacji	Kwota w tys. PLN	Źródła finansowania
1	2	3	4	5	6
		budowa sieci kanalizacyjnej w m. Ciesław wraz z przepompowniami i połączeniem z istniejącą siecią w m. Stuchowo oraz budowa wspólnego rurociągu przesyłowego na oczyszczalnię ścieków w Świerznie.	2008-2010	5500	budżet gminy, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
CEL 3 GOSPODARKA ODPADAMI					
1	budowa Międzygminnego Zakładu Utylizacji Odpadów	W ramach realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla CZG R-XXI (faza projektowania).	2005-2007	950	budżet gminy, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
CEL 4 POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA (POWIETRZE, HAŁAS, PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE)					
HAŁAS					
1	budowa, modernizacja i remonty dróg oraz ich nawierzchni	Przełożenie płyt drogowych na odcinku drogi Kępica w kierunku Będziszewa.	2005	80	budżet gminy, środki własne zarządcy dróg, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
		Budowa drogi na odcinku Gostyniec-Redliny.	2006	180	budżet gminy, środki własne zarządcy dróg, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
		Remont nawierzchni drogi powiatowej nr 41-186 Chomino – Świerzno.	2005	nie oszacowano	budżet gminy, środki własne zarządcy dróg, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe

lp.	Zadanie	opis przedsięwzięcia	okres realizacji	Kwota w tys. PLN	Źródła finansowania
1	2	3	4	5	6
		Remont nawierzchni drogi powiatowej nr 41-126 na odcinku Jatki – kier. przystanek PKS.	2005	nie oszacowano	budżet gminy, środki własne zarządcy dróg, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
		Wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41 -132 na odcinku Stuchowo – Ciesław.	2006	nie oszacowano	budżet gminy, środki własne zarządcy dróg, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
		Wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41 -188 na odcinku Osieczę-Duniewo.	2006	nie oszacowano	budżet gminy, środki własne zarządcy dróg, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
		Wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41 -124 na odcinku Pobierowo-Gostyń – Wrzosowo.	2006	nie oszacowano	budżet gminy, środki własne zarządcy dróg, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
		Przebudowa nawierzchni drogi żużlowej na odcinku Gostyń- kol. Gostyń i Trzebieradz w kierunku Gostyńca.	2008	840	budżet gminy, środki własne zarządcy dróg, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
		Wykonanie nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41-125 na odcinku Chomino-Mechowo.	2007	nie oszacowano	budżet gminy, środki własne zarządcy dróg, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
		Wykonanie nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41-123 na odcinku Rybice- Gostyń.	2007	nie oszacowano	budżet gminy, środki własne zarządcy dróg, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
		Wykonanie nawierzchni bitumicznej na drodze powiatowej nr 41-123 na odcinku Gostyń – Trzebieradz.	2008	nie oszacowano	budżet gminy, środki własne zarządcy dróg, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe

Ip.	Zadanie	opis przedsięwzięcia	okres realizacji	Kwota w tys. PLN	Źródła finansowania
1	2	3	4	5	6
2	rozwój komunikacji przyjaznej środowisku	Budowa nowej ścieżki ekologicznej po nasypie zlikwidowanej linii kolejowej z m. Świerżno do m. Gostyniec.	2007-2008	250	budżet gminy, środki własne zarządcy dróg, PFOŚiGW, fundusze UE, krajowe i zagraniczne środki pomocowe
PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE					
1	Ocena zagrożenia	- inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego, - wyodrębnienie obszarów i prowadzenie rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.	2006	50	WFOŚiGW, Środki własne przedsiębiorstw
CEL 5 RACJONALIZACJA UŻYTKOWANIA SUROWCÓW					
1	ochrona złóż kopalin przed trwałym zainwestowaniem i zalesieniem oraz niekontrolowaną eksploatacją	Weryfikacja stanu zagospodarowania złóż kopalin na terenie gminy.	2006	50	NFOŚiGW, Budżet Państwa, budżet powiatu, budżet gminy
2	opracowanie programu rozwoju energetyki	Rozpoznanie możliwości wykorzystania surowców odnawialnych na terenie gminy.	2006	20	WFOŚiGW, Środki własne przedsiębiorstw, budżet powiatu, budżet gminy
CEL 7 RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH					
1	utworzenie nowych obszarów chronionych	wg wykazu zawartego w rozdziale 4.1.1.	2004-2010	100	Środki pomocowe krajowe, UE, budżet powiatu, budżet gminy

lp.	Zadanie	opis przedsięwzięcia	okres realizacji	Kwota w tys. PLN	Źródła finansowania
1	2	3	4	5	6
CEL 9 EDUKACJA EKOLOGICZNA					
1	program edukacji ekologicznej mieszkańców	Opracowanie powiatowego programu edukacji ekologicznej (współfinansowanie).	2006	7	budżet powiatu, budżet gminy
		Realizacja programu edukacji ekologicznej.	ciągły	40	budżet powiatu, budżet gminy, WFOŚiGW, PFOŚiGW, fundusze UE, fundacje i fundusze polskie i zagraniczne, firmy prywatne, Nadleśnictwa, instytucje ekologiczne
2	budowa ścieżek dydaktycznych w miejscach atrakcyjnych turystycznie, przyrodniczo i krajobrazowo wraz z opracowaniem pakietu dydaktycznego	Wspólnie z powiatem.	2005-2007	50	budżet powiatu, budżet gminy, WFOŚiGW, PFOŚiGW, fundusze UE, fundusze i fundacje polskie, firmy prywatne, środki własne nadleśnictw
3	program rolno-środowiskowy	- opracowanie gminnego programu rolno-środowiskowego, - szkolenie rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego, agroturystyki i KDPR (Kodeks Dobrej Praktyki Rolnej)	2005-2007	20	Budżet Gminy, PFOŚiGW, WFOŚiGW, środki pomocowe krajowe, zagraniczne, UE
				20	
CEL 10 MONITORING ŚRODOWISKA					
1	monitoring Programu Ochrony Środowiska	Ocena realizacji niniejszego programu (sprawozdania, raporty, opinie, oceny).	2005-2008	70	budżet gminy

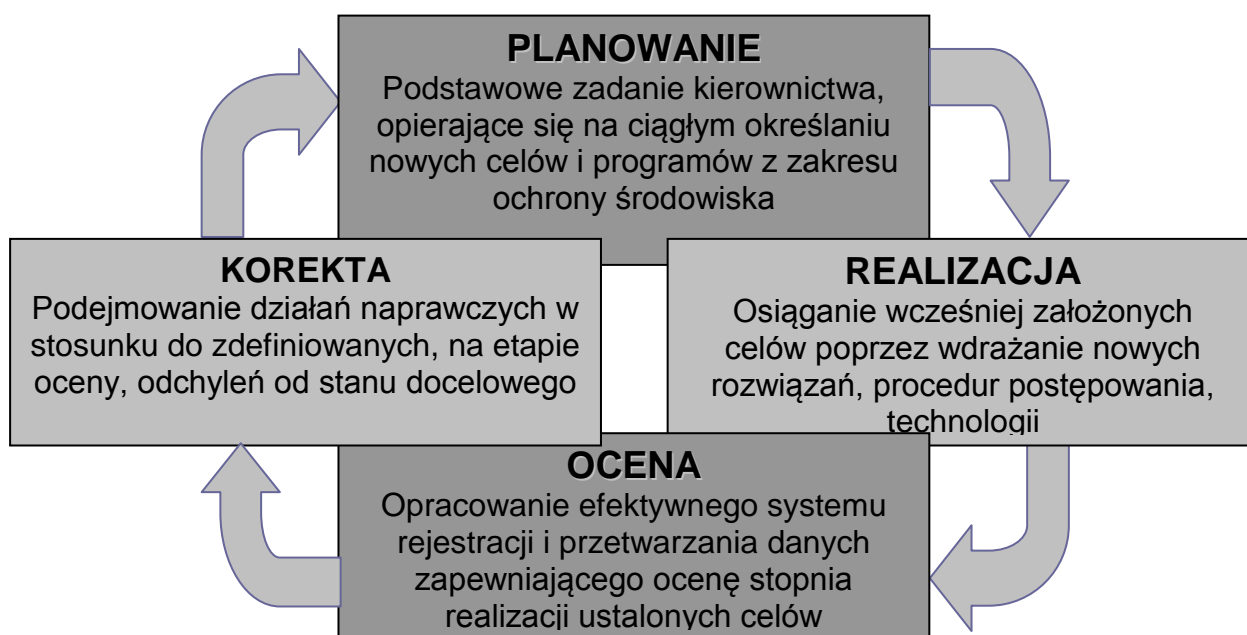
7. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM ORAZ PROGRAMEM

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świeržno będzie realizowany w długim okresie czasu. W wyniku podejmowanych działań stopniowo będą osiągane jego cele i w związku z tym będą zmieniały się priorytety.

Na początku realizacja Programu powinna doprowadzić do rozwiązania najpilniejszych problemów – osiągnięcia najważniejszych celów.

Po tym czasie do osiągnięcia pozostaną cele, które obecnie są oceniane jako mniej ważne, a w przyszłości staną się priorytetami.

Rysunek 7.1. Schemat zarządzania Programem Ochrony Środowiska

Narzędzia i instrumenty realizacji programu

Niniejszy rozdział opisuje instrumenty wspomagające realizację programu ochrony środowiska, tzw. instrumenty polityki ekologicznej, zasady zarządzania środowiskiem, wynikające z zakresu kompetencyjnego administracji samorządowej szczebla gminnego.

W zarządzaniu środowiskiem szczególną rolę pełni „Program ochrony środowiska”, który to program, może być postrzegany jako instrument koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska oraz intensyfikacji współpracy różnych instytucji / organizacji, opartej o dobrowolne porozumienia na rzecz efektywnego wdrażania niniejszego Programu.

Instrumentarium służące realizacji polityki ochrony środowiska wynika z szeregu ustaw, wśród których najważniejsze to prawo ochrony środowiska, prawo wodne, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, prawo geologiczne i górnicze, prawo budowlane. Tradycyjny podział instrumentów zarządzania środowiskiem wyróżnia instrumenty o charakterze prawnym, finansowym i społecznym.

Instrumenty prawne

Kompetencje gminy w zakresie ochrony środowiska, zawarte są w ustawach: Prawo Ochrony Środowiska, Ustawa o Ochronie Przyrody, Ustawa o Odpadach, Ustawa o Lasach, Prawo Wodne, Prawo Geologiczne i Górnicze.

Poniżej wymieniono ważniejsze kompetencje gminy w zakresie ochrony środowiska:

- wydawanie decyzji, o których mowa w art. 150 ust.1 i art. 154 ust. 1 Prawa Ochrony Środowiska (decyzje dotyczące prowadzenia w określonym czasie pomiarów wielkości emisji wykraczających poza obowiązki wynikające z art. 147 ust. 1-2 i 4 przez prowadzącego instalację lub użytkownika urządzenia oraz decyzja w sprawie wymagań w zakresie ochrony środowiska dotycząca instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia),
- przyjmowanie wyników pomiarów, o których mowa w art. 149-150 Prawa Ochrony Środowiska,
- przyjmowanie zgłoszeń, o których mowa w art. 152 ust. 1 Prawa Ochrony Środowiska (zgłoszenie instalacji mogącej negatywnie oddziaływać na środowisko, z której emisja nie wymaga zezwolenia)
- sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska,
- wydawanie decyzji i dokonywanie uzgodnień w zakresie zwykłego korzystania ze środowiska,
- wydawanie pozwoleń związanych z prowadzeniem gospodarki wodno-ściekowej,
- prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków,
- utrzymanie porządku i czystości na terenie gminy,
- dokonywanie uzgodnień i wydawanie opinii w zakresie gospodarki odpadami,
- wydawanie decyzji o usunięciu odpadów z miejsc nie przeznaczonych do ich składowania,
- organizowanie usuwania skutków klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska,
- wydawanie zezwoleń na wycięcie drzew i krzewów oraz prowadzenie postępowań administracyjnych związanych z wymierzaniem kar za usuwanie drzew oraz krzewów bez wymaganego zezwolenia,
- prowadzenie spraw związanych z ochroną gruntów rolnych,
- prowadzenie ewidencji dóbr kultury,
- wydawanie zarządzeń w zakresie ochrony zabytków.

Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą przede wszystkim opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, kary za przekroczenie wartości dopuszczalnych i fundusze celowe.

Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska.

Opłaty pobierane są za:

- wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
- pobór wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- składowanie odpadów,
- usuwanie drzew i krzewów,

System opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska skłania przedsiębiorstwa do minimalizowania negatywnego oddziaływania na środowisko m.in. poprzez lokalizację produkcji, dobór technologii, oszczędniejsze korzystanie z

zasobów naturalnych czy instalowanie urządzeń ochronnych. Gromadzone środki finansowe przekazywane są następnie do Funduszy Ochrony Środowiska różnych szczebli oraz funduszu ochrony gruntów.

Osoby fizyczne, nie będące przedsiębiorcami ponoszą opłaty za korzystanie ze środowiska w zakresie, w jakim to korzystanie wymaga pozwolenia na wprowadzanie substancji lub energii do środowiska oraz pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód w rozumieniu przepisów ustawy Prawo wodne.

Należy także wspomnieć, że podobne opłaty pobiera się na podstawie przepisów prawa górniczego i geologicznego za działalność koncesjonowaną.

Administracyjne kary pieniężne.

Kary pobiera się w tych samych sytuacjach, co opłaty, lecz za działania niezgodne z prawem.

Stawki kar zwykle są kilkakrotnie wyższe niż opłaty i trafiają do funduszy celowych. Ustawa Prawo ochrony środowiska przewiduje możliwość odraczania, zmniejszania lub umarzania administracyjnych kar pieniężnych, a także możliwości rozłożenia na raty.

Fundusze celowe

Środki funduszy przeznacza się na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju, a w szczególności na:

- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- urządzenie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom,
- profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- wspieranie ekologicznych form transportu,
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi, położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne wspomagają realizację programu ochrony środowiska. Wśród instrumentów społecznych można wyróżnić narzędzia dla usprawniania współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie” z

podziałem na dwie kategorie wewnętrzne. Pierwsza (I) z nich dotyczy działań samorządów, druga (II) polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem.

Narzędziami w poszczególnych kategoriach są:

- doszkąłcanie profesjonalne i systemy szkoleń (I),
- interdyscyplinarny model pracy (I),
- współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych (I),
- udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez systemy konsultacji i debat publicznych (II),
- wprowadzanie mechanizmów tzw. budowania świadomości np. kampanie edukacyjne (II).

Narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych:

- środowiskowe porozumienia, karty, deklaracje, statuty,
- strategie i plany działań,
- systemy zarządzania środowiskiem,
- ocena wpływu na środowisko,
- ocena strategii środowiskowych.

Narzędzia dla pomiaru, oceny i monitorowania skutków rozwoju zrównoważonego:

- wskaźniki równowagi środowiskowej,
- ustalenie wyraźnych celów operacyjnych,
- monitorowanie skuteczności procesów zarządzania.

Stosowanie instrumentów społecznych winno być wspierane przez edukację ekologiczną. Działania edukacyjne realizowane są w różnych formach i na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich szczebli, a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji.

Wypracowane procedury i strategie działań powinny po ustaleniu i weryfikacji stać się rutyną i podstawą współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych.

Kontrola realizacji programu

Głównym realizatorem Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świeržno jest Wójt.

Proponuje się wyznaczenie przez Wójta Gminy Świeržno osoby odpowiedzialnej za wdrażanie Programu (Kierownika Programu). Osoba ta pełniłaby rolę koordynatora pomiędzy samorządem lokalnym, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami i instytucjami monitorującymi stan środowiska. Byłaby także odpowiedzialna za monitorowanie efektów Programu i uruchamianie procedur korygujących.

Za realizację poszczególnych zadań odpowiadać będą osoby lub jednostki organizacyjne, które po zakończeniu prac nad zadaniami obowiązane będą do sporządzenia sprawozdania z wykonania zadania, obejmujące m.in. przedmiot i poniesione nakłady.

Podstawą zarządzania Programem będzie stałe monitorowanie uzyskiwanych efektów, stwierdzanych jako poprawa jakości środowiska, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz skutki podejmowanych działań.

W celu monitorowania stanu środowiska proponuje się zastosowanie wskaźników stanu środowiska, oddziaływania na środowisko oraz wskaźników reakcji na złą jakość środowiska albo na nadmierne oddziaływania. Przydatne jest pokazywanie tendencji zmian poszczególnych wskaźników w kolejnych latach.

Zgodnie z Prawem ochrony środowiska, co dwa lata będzie sporządzany przez Kierownika Programu raport szczegółowy z wykonania Programu, a dotyczący szczególnie działań, które są związane z likwidacją przekroczenia przepisów prawa, wynikami monitorowania jakości środowiska, konieczności wprowadzenia korekt do Programu itp. Raporty szczegółowe winny być przedstawiane na posiedzeniach Rady Gminy. Wskazane jest, by korekty Programu były wprowadzane w drodze uchwały Rady Gminy.

Na potrzeby tworzenia raportów należy wykorzystywać wszelkie dostępne dane i informacje.

Poszczególne informacje są dostępne m.in. w:

- Wydziałach Starostwa Powiatowego w Kamieniu Pomorskim,
- Urzędzie Gminy (referaty i samodzielne stanowiska) w Świerznie,
- Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kamieniu Pomorskim,
- WIOŚ w Szczecinie,
- Urzędzie Statystycznym w Szczecinie,
- RDLP w Szczecinie oraz poszczególnych nadleśnictwach.

Źródłem informacji mogą być także przeprowadzone badania i wykonane opracowania.

Tabela nr 7.1. Organizacja zarządzania Programem Ochrony Środowiska

JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	ZAKRES ODPOWIEDZIALNOŚCI	TERMIN
Wójt Gminy Świerzno	Główny realizator Programu	Okres realizacji Programu
Rada Gminy	Uchwalenie Programu, przyjmowanie raportów szczegółowych na sesjach Rady Gminy	Co dwa lata
Kierownik Programu	Koordinacja prac, monitorowanie realizacji, uruchamianie korekty, przygotowanie rocznego sprawozdania zbiorczego oraz raportów szczegółowych	Zarządzanie Programem – stale, Raporty szczegółowe - co 2 lata
Osoba/Jednostka Odpowiedzialna za realizację zadania	Nadzór nad realizacją zadania, sporządzenie sprawozdania z jego wykonania i przekazanie Kierownikowi Programu	Czas realizacji zadania
Podmioty Gospodarcze	Realizacja zadań	Czas realizacji zadania

8. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

W procesie wdrażania Programu ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w nim wyznaczonych, z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania, jak również będą mogły być dokonane ewentualne modyfikacje Programu.

Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach:

- monitoring środowiska,
- monitoring programu,
- monitoring odczuć społecznych.

Monitoring środowiska – system kontroli środowiska, jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska i może być traktowany jako podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska. Jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie których tworzona jest nowa polityka. Mierniki efektów ekologicznych są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach istniejących systemów kontroli i monitoringu.

Pomiary poziomów emisji i imisji, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych są wykonywane w ramach działalności np. WIOŚ, RZGW, IMGW, a przyrost obszarów aktywnych przyrodniczo (lasów, łąk, terenów parkowych, użytków ekologicznych) znany jest instytucjom takim, jak np. Starostwo Powiatowe, Urząd Gminy w Świerżnie, RDLP.

Monitoring programu – najważniejszym wskaźnikiem jest monitorowanie realizacji poszczególnych zadań, które powinno się odbywać np. co roku, na podstawie zestawienia planu działań przewidzianych do realizacji z postępem ich wdrożenia. W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny. Powodem mogą być np. brak czasu, środków finansowych, zasobów ludzkich lub też zmiana kolejności przewidzianych w programie zadań priorytetowych.

Monitoring odczuć społecznych – jest on sprawowany na podstawie badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów Programu, między innymi przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do Urzędu Gminy w Świerżnie.

Wśród wskaźników odczuć społecznych można wymienić:

- udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska (wg oceny jakościowej),
- liczbę i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców,
- liczbę, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych.

Szczecin 2004